De Katholieke Contrareformatie in de 21ste eeuw

HIJ IS VERREZEN!

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088
V. U. : L. OORTS, HEIDEWEG 14, B-2980 ZOERSEL

NR. 144 / NOVEMBER - DECEMBER 2026
AFGIFTEKANTOOR : ANTWERPEN X

LEO XIV IN FRANKRIJK

DE GOEDE HERDER VOOR WIE WIJ VEEL MOETEN BIDDEN

De Plaatsbekleder van Jezus Christus, de opvolger van de H. Petrus, het zichtbare hoofd van de Kerk bracht van 25 tot 28 september een vierdaags bezoek aan Frankrijk.

Wij zagen een glimlachende, rustige en aandachtige man uit het vliegtuig stappen. En tegelijk zagen wij een priester, een bisschop, een bijzonder beminnelijke paus, zoals het gelovige volk zijn herders graag ziet : eenvoudig, zonder protocol. Hij wil gewoon zijn plicht doen, zonder angst en zonder zichzelf op de voorgrond te plaatsen, maar ook zonder iets van wat hij als zijn zending als Opperherder beschouwt uit de weg te gaan. En onder het onderzoekende oog van de camera zagen wij nooit één vulgair gebaar of één ongepaste blik en hoorden wij nooit een dubbelzinnig woord. Leo XIV is een man die leeft in Gods tegenwoordigheid én dicht bij de mensen staat. Wij hebben hem zelf zien bidden en anderen tot gebed zien brengen, in het vaste geloof dat men zo in gemeenschap treedt met God, zonder zich ondertussen te bekommeren om de indruk die men op anderen maakt.

Toen de aartsbisschop van Parijs hem in de Notre-Dame verwelkomde, bedankte de paus hem en vroeg hij de aanwezigen erover te waken dat de kathedraal trouw blijft aan haar bestemming. « *De kathedraal is geen stenen omhulsel dat men komt bewonderen : zij leeft van het heilige mysterie dat er wordt gevierd. Wanneer men haar van de liturgie zou beroven, zou zij haar ziel verliezen.* »

De paus vóór de Notre-Dame tijdens de vespers op vrijdagavond 25 september 2026.

Het magnifieke zilveren beeld van Onze-Lieve-Vrouw was een geschenk aan de kathedraal vanwege de laatste Bourbonkoning, Karel X, precies twee eeuwen geleden. Hij wilde daarmee de toewijding van Frankrijk aan de H.Maagd Maria, verricht door zijn voorganger Lodewijk XIII op 15 augustus 1638, opnieuw onder de publieke aandacht brengen.

Enkele dagen later, na de H. Mis op de weide in Lourdes met 150.000 gelovigen, stelde Leo XIV het Angelus voor als een « *eenvoudig en wonderbaar gebed dat ons helpt iedere dag te leven in overeenstemming met Gods wil, naar het voorbeeld van de Maagd Maria.* » En verder : « *Het is hier dat de Maagd Maria met de rozenkrans aan de H. Bernadette is verschenen en als het ware haar gebed heeft geleid. Daarom nodig ik vandaag, alsof ik dit verzoek van haarzelf ontving, alle gelovigen en alle christelijke gemeenschappen uit om gedurende de komende oktobermaand de H. Rozenkrans te bidden, met de bijzondere intentie dat de oorlogen ophouden en er vrede komt tussen de volkeren die met elkaar in conflict zijn. Laten wij dit gebed vergezeld doen gaan van concrete daden van boetvaardigheid en barmhartigheid...* » Na het langdurige applaus besloot hij : « *Moge onze Allerheiligste Moeder voor ons ten beste spreken*. »

EEN GELIEFDE VADER

De paus stelde ook talrijke symbolische gebaren. *La Croix* bericht : « Te midden van een menigte van 800.000 mensen wordt een meisje in een blauwe jurk op de armen naar paus Leo XIV omhooggetild. Met de ene hand maakt hij een kruisteken op haar voorhoofd, zonder zijn blik ook maar een ogenblik van haar af te wenden. Met zijn andere hand houdt hij de arm van het meisje vast, alsof hij nog meer met haar verbonden wil zijn. Het tienjarige meisje heeft meerdere ernstige handicaps. Deze zegen herinnert aan de aandacht van Leo XIV en van heel de Kerk, in naam van het Evangelie, voor de meest kwetsbare mensen » (28 sep. 2026).

Ja ! In Parijs was de paus voor ons de zachtmoedige Christus op aarde en Leo heeft zijn rol op bewonderenswaardige wijze vervuld. Hier volgt het getuigenis van een moeder, lid van de Falanx, die met haar gezin de Mis op de Place de la Concorde bijwoonde.

« De H. Maagd werd bijzonder geëerd. Tijdens de gebedswake waren er haar beelden, de herinnering aan haar woorden tijdens de verschijningen en het Salve Regina... Op de Place de la Concorde werd een uur vóór de aankomst van de paus een volledig rozenhoedje met meditaties gebeden, gevolgd door het plechtig zingen van de litanieën van Onze-Lieve-Vrouw. Dit alles kwam niet van de paus, maar van de Franse katholieken, die hem het beste van zichzelf wilden aanbieden. Hij was er meermaals zichtbaar door ontroerd. Wij hebben zijn oproep tot boetvaardigheid in Lourdes gehoord, evenals zijn aansporing om het rozenhoedje te bidden. De gevolgen lieten niet op zich wachten : de pastoor van onze parochie heeft beslist gedurende de maand oktober vóór iedere Mis een rozenhoedje te laten bidden.

« Voor het overige waren er geen verrassingen. Hij is helemaal zichzelf en het resultaat van alles wat hij heeft meegekregen. Maar de H. Maagd is ongetwijfeld getroost geweest en de openbare eer die haar werd gebracht, heeft allicht iets goedgemaakt van de vele beledigingen die Zij vooral de laatste tijd heeft moeten ondergaan. Zij vraagt zo weinig als men een beroep op haar doet. Zij haast zich om ons barmhartigheid te bewijzen en dat is onze hoop.

« Gedurende heel de Mis hebben wij eraan gedacht eerherstel te brengen, terwijl het H. Kruisoffer werd hernieuwd op de plaats zelf waar ook koning Lodewijk XVI op het schavot werd geofferd. Eerherstel door deze openbare en enthousiaste hulde, na de godslasteringen tijdens de Olympische Spelen. Wij hopen dat Onze-Lieve-Vrouw in Frankrijk het hart van de paus is binnengetreden en dat Zij er zich nu zachtjesaan meester van zal maken... Wij bidden iedere dag voor deze intentie. »

Wij moeten de voortreffelijke organisatie van deze vierdaagse reis onderstrepen. Drie bezochte steden, 15.000 vrijwilligers die werden ingezet, 80.000 jongeren die in het Stade de France werden ontvangen, 1500 koorleden en 800.000 pelgrims tijdens de Mis op de Place de la Concorde... De politieprefect van Parijs verklaarde dat de ordediensten geen enkel incident hadden moeten betreuren. Wat een verschil met de beelden van het geweld waarmee we begin oktober geconfronteerd werden ! Dat alles zo ordelijk verliep, was niet alleen te danken aan de bekwaamheid van de politie, maar vooral aan het feit dat de gelovigen vervuld waren van vreugde omdat zij hun geloof vrijelijk in het openbaar konden belijden. Het was een korte wapenstilstand die zij aan de vrijzinnige Republiek hadden weten te ontworstelen...

DE PAUS OP HET ÉLYSÉE

Op 25 september hield Leo XIV een toespraak op het presidentiële paleis, in aanwezigheid van Emmanuel Macron en bijna vijfhonderd genodigden. Het voornaamste doel van de redevoering was abortus en euthanasie aan te klagen. Die termen werden niet uitgesproken, maar de boodschap was duidelijk. « *Ik stel soms met bezorgdheid vast dat onze samenlevingen tegenwoordig ontsporen en het risico lopen wetenschap en technologie om te vormen tot winstgevende ondernemingen die genetische manipulatie, draagmoederschap, orgaanhandel of het aanbieden van een geplande dood bevorderen.* » De H. Vader wilde ook het katholiek onderwijs verdedigen, dat tegenwoordig zwaar onder vuur ligt : « *Het katholiek onderwijs heeft ten volle zijn plaats in het onderwijslandschap van een land als Frankrijk*. » Ten slotte moedigde de paus Frankrijk aan om de christenen in het Oosten te steunen.

Dat alles is heel goed. Maar het kon niemand ontgaan dat de paus zijn hele strijd liet steunen op ondermijnende beginselen.

1. **De democratie**. Zich richtend tot Macron verklaarde de paus : « *Via u groet ik ook alle mannen en vrouwen die in dit land wonen, met zijn rijke culturele en religieuze erfgoed. Samen vormen zij één volk, waarin de verscheidenheid van afkomst ertoe bijdraagt het democratische leven nieuwe kracht te geven en de kunst van het samenleven te verrijken.* »

Voor de paus spreekt het vanzelf dat het democratische bestel een verworvenheid is die de Kerk niet ter discussie stelt en dat de democratie zelfs het ideale kader vormt voor « *de kunst van het samenleven* ». Dat betekent dat hij het normaal en goed acht dat

de macht van het volk uitgaat en dat de wet van de 51 % de basis van de politiek vormt. Maar hoe kan hij de katholieken vervolgens vragen de gevolgen te bestrijden van een systeem waarvan hij het grondbeginsel aanvaardt ? Men klaagt bepaalde misstanden en ideologieën aan, maar men wil het politieke kader waarin zij ontstaan niet ter discussie stellen.

Het is waar dat Leo XIV in Lourdes onomwonden verklaarde dat « *het onmogelijk is als normaal te beschouwen dat men iemand doodt. Wat wettelijk is, is niet noodzakelijk moreel*. » Maar tegelijk verzwakt hij de draagwijdte van zijn herinnering aan de morele wet door het fundament dat hij eraan geeft : in plaats van er op te wijzen dat de moraal haar oorsprong vindt in God, riep hij de gelovigen op zich in te zetten voor het « *respect voor de menselijke waardigheid* » in alle levensfasen. Zo gaat men van een moraal die steunt op de gehoorzaamheid aan Christus over naar een moraal die louter op de mens berust.

2. **De rechten van de mens.** In zijn toespraak gaf de paus vervolgens een hoogst onthutsende historische samenvatting, die zijn manier van denken treffend illustreert :

« *Sinds de H. Ireneüs en het doopsel van Clovis heeft de ziel van uw vaderland zich ontplooid door uit het christendom een geestelijke, culturele, intellectuele, artistieke en missionaire rijkdom te putten, die vandaag over heel de wereld uitstraalt. Zo bloeide in het Frankrijk van de 16de eeuw het humanisme op, dat de Grieks-Romeinse erfenis met het christelijke geloof trachtte te verenigen. Op de beroemde denkers van de renaissance en vervolgens van de Grote Eeuw volgden die van de Verlichting. Frankrijk schonk de wereld toen waarachtige verworvenheden, waaronder de erkenning van de rechten van de mens, die verankerd liggen in de natuur van de menselijke persoon, in het bijzonder de godsdienstvrijheid. Deze voortdurende aandacht voor de waardigheid die iedere menselijke persoon eigen is, vindt weerklank in uw nationale leuze. Vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid* [...] *verwijzen naar universele ethische eisen, die ook in de evangelische boodschap een onuitputtelijke bron van inspiratie en vervulling vinden. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die hier in Parijs werd afgekondigd,* [...] *had tot doel een algemeen bewustzijn te scheppen van de onvervreemdbare waardigheid van de menselijke persoon.* »

Deze visie zou iedere goede katholiek moeten ergeren. De paus gaat van Sint-Ireneüs over Rousseau en Voltaire naar de Verklaring van de Rechten uit 1789 in een continuïteit die hij als de natuurlijkste zaak ter wereld voorstelt. Nochtans heeft de Kerk die Verklaring altijd beschouwd als bedrieglijk, verderfelijk en een vrucht van de menselijke hoogmoed en van de duivel. Wie nam er aanstoot aan deze woorden van de paus ? Niemand. Dat bewijst hoezeer het vergif van het Concilie en het liberalisme doorgedrongen is in de geesten van zelfs de besten onder ons.

3. **Het laïcisme.** De derde dwaling van de paus is zijn verdediging van wat hij een « *rechtvaardig laïcisme van de aardse stad* » noemt. Vreemde woorden voor het hoofd van de Kerk. Want het laïcisme of secularisme is een beginsel dat gegrondvest is op de minachting voor God ; en de aardse stad is bij Sint-Augustinus juist de stad die wordt opgebouwd door « de eigenliefde die leidt tot het misprijzen voor God ». Maar voor Leo lijkt er geen probleem te zijn : « *De christen die zich inzet voor het openbare leven en handelt volgens zijn door het geloof verlichte geweten, mag niet beschouwd worden als iemand die aan proselitisme doet of de eenheid van het vaderland bedreigt. Het ware laïcisme sluit de religieuze dimensie niet uit.* »

Er is echter iets wat de paus vergeet en wat zowel in de republikeinse grondwet als in de conci-

Tijdens de gebedswake met de katholieke jongeren in het Stade de France wordt eer gebracht aan de verschijningen van Onze-Lieve-Vrouw in Frankrijk.

liaire verklaring *Dignitatis humanae* (1965) duidelijk wordt gesteld. De republikeinse grondwet bepaalt : « Frankrijk is een ondeelbare, seculiere, democratische en sociale republiek. Hij waarborgt de gelijkheid voor de wet van alle burgers, zonder onderscheid van afkomst, ras of godsdienst. » Het laïcisme garandeert dus aan iedereen de vrijheid om te geloven of niet te geloven, mits men de wetten eerbiedigt die door de staat worden afgekondigd. De conciliaire verklaring over de godsdienstvrijheid zegt in nr. 7 : « Aangezien de burgerlijke samenleving het recht heeft zich te beschermen tegen misbruiken die onder het voorwendsel van godsdienstvrijheid zouden kunnen ontstaan, komt het vooral aan de burgerlijke overheid toe deze bescherming te verzekeren. »

Commentaar van abbé de Nantes : « De Staat waarvan Vaticanum II [*en paus Leo in het voetspoor ervan*] het profiel schetst, zal dus democratisch en neutraal zijn : onverschillig tegenover God en dienaar van de individuele vrijheid. Maar het Concilie geeft hem met de ene hand terug wat het hem met de andere ontnam : het maakt van hem de onderdrukker van de godsdienstige anarchie... Het ontneemt hem de controle over de godsdienst vanuit het oogpunt van de waarheid, maar geeft hem die terug vanuit het oogpunt van de openbare orde ! En niemand schijnt te beseffen dat men daarmee de godsdienst aan de Staat onderwerpt ! » (CRC nr. 57, juni 1972).

Dit zijn dus de drie grote beginselen die aan de oorsprong liggen van al onze ellende en die de paus niettemin onderschrijft. Zolang wij in deze beginselen gevangen zitten, zullen wij onmogelijk het ongeboren kind, de bejaarde, het katholieke onderwijs en de vervolgde christenen in het Oosten effectief kunnen verdedigen.

OP DE HOOFDZETEL VAN DE UNESCO

De toespraak die onze Opperherder hield op de hoofdzetel van de UNESCO in Parijs vormde een duidelijke echo van het bezoek dat Joannes-Paulus II in juni 1980 aan dezelfde instelling had gebracht en waarbij hij de " eredienst van de Mens " gevierd had : « *Het is met alle culturen in gedachten dat ik hier, in Parijs, op de zetel van de UNESCO, met eerbied en bewondering wil zeggen : Ziehier de mens !* »

De toespraak van Leo was heel wat minder hoogdravend, maar niettemin doorspekt met dwalingen en maçonnieke beginselen. Vooreerst erkende hij de waarde van het project van de UNESCO om « *door onderwijs, wetenschap, cultuur en samenwerking tussen de naties bij te dragen tot het behoud van de vrede, teneinde de universele eerbiediging van de gerechtigheid, de wet, de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te waarborgen* ». Hij herhaalde zijn wens dat de Kerk zou samenwerken met deze mondialistische instelling, in de overtuiging dat « *de toekomst bovenal afhangt van het respect voor en de bevordering van de onvervreemdbare waardigheid van ieder menselijk wezen, geschapen naar Gods beeld* ».

Net zoals de Poolse paus loofde Leo XIV uitvoerig de cultuur, waarbij ook de godsdienst wordt inbegrepen : « *Het is dankzij de cultuur dat de mens een werkelijk menselijk leven leidt* » en « *Geen enkele opvoeding is volledig wanneer zij de vraag naar de zin van het bestaan buiten beschouwing laat* ». Maar wat moeten wij verstaan onder de opdracht die het onderwijs, katholiek of atheïstisch, zou hebben om de mens te helpen méér te zijn, door deze transcendente dimensie in hem te ontwikkelen ? Als de paus daarmee bedoelt dat iedere mens een ziel bezit die hij moet trachten te redden door de waarheden van het Evangelie te aanvaarden, dan heeft hij gelijk. Maar dat zegt hij niet en dit gebrek aan duidelijkheid moet hem aangerekend worden. Want voor de UNESCO is de " transcendentie van de persoon " enkel het ontwikkelen van de eigen waardigheid en vrijheid om zichzelf volledig te verwezenlijken. De transcendentie verwijst dan niet langer naar God, maar naar de mens zelf.

METZ EN DE LOF VAN DE EU

Leo XIV begaf zich naar Metz om er een boodschap van vrede te brengen aan Europa en de wereld. Hij deed dat omdat het departement Moselle sterk getekend is door oorlog en verzoening, maar ook omdat deze stad nauw verbonden is met Robert Schuman, een van de grondleggers van de Europese eenwording, voor wie Rome een proces tot heiligverklaring heeft geopend. Maar deze verwijzing naar Schuman is een vergissing, ja zelfs een ernstige fout. Waarom ? Omdat de christendemocraat Schuman samen met de andere grondleggers (Adenauer, De Gasperi en de mondialist Jean Monnet) een Europa heeft opgebouwd dat in wezen materieel en economisch was en volstrekt niet christelijk. Wat zij tot stand gebracht hebben, was het Europa van kolen en staal.

Deze koers hing samen met de Amerikaanse wil om Europa via supranationale instellingen tot een vazal te maken. In plaats van onmiddellijk zichtbare politieke veranderingen op te leggen, bestond de strategie erin te beginnen met economische verwezenlijkingen, om zo de overdracht van soevereiniteit geleidelijk aanvaardbaar te maken. De grondleggers van Europa waren tegen de naties gekant, omdat naties volgens hen synoniem zijn met oorlog. Wanneer de paus dus Schuman verheerlijkt, sluit hij ons op in een Europeanisme en een mondialisme die indruisen tegen het welzijn van onze naties en van het christendom. De hedendaagse Europese eenwording is het logische eindpunt van de richting die de vaders van Europa destijds zijn ingeslagen.

De paus herinnerde eraan dat Europa een culturele en historische werkelijkheid is en dat zijn wortels christelijk zijn. Hij bracht in het bijzonder hulde aan de H. Benedictus als een andere vader van Europa en verklaarde dat « *zonder deze monastieke voedingsbodem de Europese beschaving zoals wij die kennen niet zou bestaan* ». Maar Leo XIV verlangt geen Europa dat institutioneel en officieel christelijk is. Hij aanvaardt het bestaan van een pluralistisch, multicultureel en niet-confessioneel Europa. Hij spreekt over godsdienstvrijheid, dialoog, democratie en gelijkheid. Hij stelt het christendom graag voor als een godsdienst die kan bijdragen tot de dialoog met " de ander ". Zo denkt hij godsdienstvrijheid

voor de Kerk en de andere religies te kunnen verkrijgen, evenals gewetensvrijheid voor iedereen.

LOURDES, « EEN GEZEGENDE PLEK »

Een zeer bovennatuurlijke en werkelijk uitzonderlijke tussenkomst was de homilie die de H. Vader tijdens de Mis in Lourdes hield. Daar zagen wij opnieuw een katholieke, godvruchtige paus, vol liefde voor Onze-Lieve-Vrouw, die ons diep ontroerde.

« *Jezus zelf windt er geen doekjes om* », aldus Leo, « *wanneer Hij tot boetvaardigheid aanspoort. Zo lezen wij bv. bij Sint-Lucas : " Als gij u niet bekeert, zult gij allen omkomen " (13, 5). Maar Hij verruimt de horizon van het aardse leven tot die van het eeuwige leven. Terwijl het geluk hier op aarde vergankelijk en betrekkelijk is en voor sommigen helaas zelfs onbereikbaar, wordt het ware geluk daarentegen aan allen beloofd, als voorwerp van onze hoop. Dat geluk zou dan ook het voornaamste doel van ons zoeken, van onze inspanningen en van onze keuzes moeten zijn. Heeft de Maagd Maria niet tot de H. Bernadette gezegd : " Ik beloof je niet gelukkig te maken in deze wereld, maar wel in de andere "?*

« *" Ik beloof het je ! " Ja, het eeuwige leven is een vaste, zekere belofte die de Heer ons doet. Hij heeft het reeds voor ons verworven door zijn dood aan het Kruis en zijn Verrijzenis en Hij verwezenlijkt het nu al iedere dag in ons door de genade van het doopsel. Het ligt binnen ons bereik, maar het is aan ons om het vrijelijk te aanvaarden, het te grijpen en er geen hindernissen voor op te werpen. De hindernis voor de genade en het eeuwige leven, de enige hindernis, is de zonde : het zich in zichzelf opsluiten, de weigering van God, die ons gevangenhoudt in onze duisternis !*

« *God heeft gewild dat wij vrij zouden zijn, want vrijheid is een voorwaarde voor de liefde. Men kan niet liefhebben onder dwang. De vrijheid die ons gegeven is, moeten wij aanwenden om " ja " te zeggen tegen Christus, met de hulp van zijn genade en in navolging van Maria. Een " ja " dat wij voortdurend moeten hernieuwen, tot onze laatste ademtocht : " nu en in het uur van onze dood... " Die dringende oproep tot bekering vinden wij ook terug in de woorden die Maria hier zelf heeft uitgesproken : " Boete ! Boete ! Boete ! " Zij herhaalt het woord driemaal... en nodigt Bernadette uit om bepaalde boetehandelingen te verrichten. Waarom toch ? Denken wij al te gemakkelijk dat wij zonder zonde zijn ? De H. Maagd vraagt ons boete te doen, niet alleen voor onszelf, die het nodig hebben, maar ook " voor de zondaars ", voor een wereld die er slecht aan toe is.* »

En hij besloot deze door en door traditionele katholieke preek met een aansporing tot de zieken : « *Wanneer onze Moeder ons herinnert aan onze plicht tot gebed en bekering, vervult dat ons met grote hoop, want Zij wijst ons het middel aan om de loop van de gebeurtenissen te veranderen. Dat middel is niets anders dan ons te verenigen met het Lijden van Christus. Beste zieken, die het lijden kennen en hier in Lourdes zo talrijk aanwezig zijn : het is voor u mogelijk uw beproevingen en uw pijnen te beleven in deze geest van offergave, om zo deel te nemen aan dit verlossingswerk dat de wereld zozeer nodig heeft. In die zin staat u werkelijk in het hart van de Kerk en is uw rol onvervangbaar.* »

DE LESSEN VAN DIT BEZOEK

1. De godsvrucht van Leo XIV tot de **H. Maagd Maria** is oprecht. Zijn homilieën in Lourdes geven ons de hoop dat de paus in staat is naar Onze-Lieve-Vrouw te luisteren en haar boodschap te herhalen zoals Zij die zelf heeft uitgesproken. Maar die godsvrucht blijft binnen een welomschreven kader dat hij niet verlaat. Geen Middelares van alle genaden, geen medeverlossing. En de H. Vader blijft ook volledig gehecht aan het Tweede Vaticaans Concilie en aan de synodaliteit.

2. Zijn reis getuigt van een diepe **christendemocratische overtuiging**. De christendemocratie probeert niet een christelijke samenleving te herstellen, maar christelijke waarden te laten voortleven binnen een maatschappij waarvan de democratie het bindmiddel vormt. Zij wil niet dat Jezus en Maria zichtbaar over onze naties regeren of dat de evangelische wet de hoogste wet wordt. Zij probeert integendeel het christendom verenigbaar te maken met de instellingen die uit de Revolutie zijn voortgekomen. Vandaar dat tijdens dit bezoek alles wat eraan kon herinneren dat Frankrijk ooit een katholieke natie was, met instellingen die door het geloof waren gevormd, zorgvuldig terzijde werd geschoven.

3. Deze reis kan Frankrijk een **nieuwe adem** geven. Want men ziet duidelijk dat de Fransen nog altijd in staat zijn gehoor te geven aan een pauselijke oproep, zich te verenigen en zelfs offers te brengen. De opkomende generatie lijkt minder last te hebben van menselijk opzicht. Zij knielt, ontvangt de communie op de tong en is bereid tot strijdvaardigheid tegen het communisme en de islam. Er bestaat dus nog altijd een echte katholieke kracht in Frankrijk, die alleen maar gewekt hoeft te worden.

Voorzichtigheid blijft geboden. Jean-Pierre Maugendre merkt terecht op : « Wanneer wij met de nodige afstand terugblikken staat één ding vast : het grote succes van het bezoek van paus Joannes-Paulus II aan Frankrijk in 1980 – 350.000 mensen tijdens de Mis in Le Bourget, 50.000 jongeren in het Parc des Princes – en zijn beroemde vraag : " Frankrijk, oudste dochter van de Kerk, zijt gij trouw aan de beloften van uw doopsel ? " hebben de secularisering en ontkerstening van de Franse samenleving geenszins afgeremd » (*LE SALON BEIGE*, 29 sep. 2026).

De achteruitgang ging zowel onder Benedictus XVI als onder Franciscus onrustbarend verder. Daarom is het dringend noodzakelijk om terug te keren naar de gezonde leer en een waarachtige godsvrucht. We moeten opnieuw de eeuwenoude methode van de Kerk ter harte nemen : de waarheid onderwijzen, de geesten bekeren, de wil vormen, de zielen heiligen en ze tot Onze Heer Jezus Christus en zijn Moeder brengen, in samenwerking met een burgerlijke overheid die de Kerk geen stokken in de wielen steekt.

broeder Michel van de Triomferende Onbevlekte en van het Goddelijke Hart

OPEN BRIEF AAN DE PAUS
DOOR MGR. ROB MUTSAERTS

De hulpbisschop van ’s-Hertogenbosch is voor onze lezers geen onbekende : wij lieten hem in ons tijdschrift al aan het woord en terecht, want hij zegt zeer zinnige dingen. In deze bijdrage, verschenen op 13 augustus 2026 op zijn blog Paarse Pepers, kaart hij het oeverloze synodale proces aan. Wij geven zijn artikel nagenoeg integraal weer, maar veroorloven ons wel om er een persoonlijke conclusie aan toe te voegen. Want Mgr. Mutsaerts gaat ver, maar uiteindelijk niet ver genoeg...

Heilige Vader

MET eerbied voor het ambt dat u als opvolger van de heilige Petrus is toevertrouwd, en in verbondenheid met de Kerk die Christus op de apostelen heeft gebouwd, richt ik mij tot u met deze open brief. Ik doe dat niet lichtvaardig. Wat mij ertoe brengt deze woorden openbaar uit te spreken, is een zorg die uiteindelijk iedere andere kerkelijke overweging overstijgt : het heil van de zielen. *Salus animarum suprema lex*, het heil van de zielen is de hoogste wet. Mijn vraag is een eenvoudige en ernstige : helpt het synodale proces de zielen daadwerkelijk dichter bij Christus en bij het eeuwige heil te brengen ? Dat is voor mij de beslissende vraag.

Heilige Vader, ik besef ten volle dat het Petrusambt een verantwoordelijkheid draagt waarvan iemand die buiten dat ambt staat slechts een vermoeden kan hebben. Juist daarom schrijf ik deze woorden niet vanuit gebrek aan eerbied voor het pauselijk ambt, maar vanuit liefde voor datzelfde ambt. Petrus heeft van Christus immers niet alleen de opdracht ontvangen de broeders te verenigen, maar ook hen in het geloof te versterken : « *En gij, wanneer gij eenmaal tot inkeer zijt gekomen, versterk dan uw broeders.* » De wereld heeft uiteindelijk weinig aan een Kerk die slechts herhaalt wat de wereld zelf reeds denkt. Zij heeft behoefte aan een Kerk die haar, met liefde maar zonder vrees, wijst op Christus.

Mijn bezorgdheid over de Synode over synodaliteit moet in dat licht worden gelezen. En bovenal vraag ik mij af wat dit alles betekent voor de eenvoudige gelovige die van zijn Kerk geen permanent proces verwacht, maar duidelijkheid over de weg naar God.

Deze brief is daarom geen aanklacht tegen personen. Evenmin wil ik de goede bedoelingen ontkennen van de velen die zich oprecht voor het synodale proces hebben ingezet. Goede bedoelingen verdienen erkenning. Maar goede bedoelingen ontslaan ons niet van de plicht de vruchten te onderzoeken. Christus zelf heeft ons daarvoor een eenvoudig criterium gegeven : « *Aan hun vruchten zult gij hen kennen*. » Daarom meen ik dat na jaren van synodale consultaties, bijeenkomsten, rapporten en documenten de tijd gekomen is om in alle openheid naar die vruchten te vragen. Niet vanuit cynisme, maar vanuit liefde voor de Kerk. Niet vanuit nostalgie naar een geïdealiseerd verleden, maar vanuit zorg voor haar toekomst. En niet om een kerkpolitieke strijd te voeren, maar omdat achter alle discussies een werkelijkheid ligt die oneindig belangrijker is : het eeuwige heil van de zielen die Christus aan zijn Kerk heeft toevertrouwd. [...]

De Synode over synodaliteit

Wie de Synode over synodaliteit uitsluitend beoordeelt aan de hand van haar eigen doelstellingen, kan zonder moeite een positief verhaal schrijven. Er is geluisterd. Er is gesproken. Er zijn duizenden mensen geraadpleegd. Bisschoppen, priesters, religieuzen en leken kwamen bijeen. Er werd gesproken over gemeenschap, participatie en missie. Er ontstond zelfs een nieuwe kerkelijke woordenschat : *synodaliteit*, *luisteren*, *onderscheiding*, *participatie*, *conversation in the Spirit*, *processen op gang brengen*.

Maar men kan dezelfde geschiedenis ook vanuit een geheel ander perspectief bekijken. Laat ik maar de ongemakkelijke vraag stellen : **Wat heeft dit alles eigenlijk opgeleverd ?** Niet : hoeveel bijeenkomsten zijn er georganiseerd ? Niet : hoeveel rapporten zijn er geschreven ? Niet : hoeveel mensen hebben deelgenomen ? Maar : is het geloof sterker geworden ? Is Christus duidelijker verkondigd ? Is de katholieke identiteit verdiept ? Zijn meer mensen tot bekering gekomen ? Is de zondagsmis beter bezocht ? Zijn er meer priesterroepingen ? Is de catechese krachtiger geworden ? Is er grotere eerbied voor de Eucharistie ontstaan ? Is de morele leer van de Kerk duidelijker geworden ? Is de missionaire moed toegenomen ?

Wanneer men dergelijke vragen stelt, kan men onmogelijk de Synode als een succes beschouwen. Daar komt inmiddels nog iets bij. De synodale onderneming is niet werkelijk afgesloten. De officiële implementatiefase loopt door en moet via diocesane, nationale en continentale bijeenkomsten uiteindelijk uitkomen bij een kerkelijke assemblee in Rome in oktober 2028. In mei 2026 heeft het Vaticaan daarvoor opnieuw een uitgebreid traject gepubliceerd. Dat maakt de kritiek des te relevanter. Wat ooit begon als een synode van 2021-2024 dreigt een permanente bestuursvorm te worden. [...]

De Kerk kent sinds de oudheid concilies en synodes. De apostelen kwamen in Jeruzalem bijeen. Bisschoppen beraadslaagden met elkaar. Pausen raadpleegden bisschoppen. De grote oecumenische

concilies zijn ondenkbaar zonder gezamenlijk kerkelijk overleg. Maar dat is iets anders dan synodaliteit als permanent kerkelijk paradigma. De klassieke synode was een middel. In het hedendaagse synodale discours dreigt synodaliteit zelf een doel te worden. En precies daar begint vanuit traditioneel katholiek perspectief het probleem.

De Kerk is geen gesprek maar een ontvangen werkelijkheid

De Kerk begint namelijk niet met onze dialoog. Zij begint met Christus. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar het heeft verstrekkende gevolgen. Christus heeft geen discussiegroep opgericht. Hij riep apostelen. Hij gaf hun gezag. Hij zond hen uit om te verkondigen, te dopen en te onderwijzen. « *Gaat dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen*. » De richting is daarbij fundamenteel. Het geloof ontstaat niet doordat de Kerk eerst inventariseert wat mensen geloven en vervolgens uit al die ervaringen een gemeenschappelijke overtuiging destilleert. Het geloof wordt **ontvangen**.

Paulus gebruikt daarvoor voortdurend woorden als *ontvangen*, *overleveren*, *bewaren*. De Kerk bezit de Openbaring niet omdat zij haar heeft bedacht, maar omdat zij haar heeft ontvangen. Dat betekent dat het christendom in wezen niet democratisch kan zijn. Niet omdat democratie als staatsvorm slecht zou zijn, maar omdat waarheid niet bij meerderheid van stemmen ontstaat. Als morgen 90 % van de katholieken niet meer in de werkelijke tegenwoordigheid van Christus in de Eucharistie zou geloven, zou Christus daarom niet minder werkelijk tegenwoordig zijn. Als 80 % een bepaalde morele leer afwijst, wordt die leer daardoor niet automatisch onwaar. Waarheid wordt niet geproduceerd door consensus. Dat vormt het eerste grote spanningsveld rond het synodale project.

Een sleutelwoord tijdens het gehele proces was *luisteren* (alsof we dat nooit gedaan hebben). Op zichzelf is daar niets tegen in te brengen. Een bisschop moet luisteren. Een priester moet luisteren. Christenen moeten naar elkaar luisteren. Een herder die nooit luistert naar zijn kudde is geen goede herder. Maar onmiddellijk volgt de vraag : Naar wie moet de Kerk vooral luisteren ? Het traditionele antwoord luidt : naar Christus, naar de Schrift, naar de apostolische Traditie, naar de heiligen, naar het getuigenis van twintig eeuwen christendom, naar het leergezag. En uiteraard óók naar de gelovigen.

In bepaalde synodale teksten lijkt de volgorde echter gemakkelijk te worden omgekeerd. Men begint bij ervaringen, verlangens, frustraties en verwachtingen van hedendaagse mensen en vraagt vervolgens hoe de Kerk daarop moet reageren. Dat lijkt pastoraal aantrekkelijk, maar bevat een gevaar. Want wat gebeurt er wanneer de verlangens van de moderne mens botsen met het Evangelie ? Dan moet niet het Evangelie veranderen ; dan moet de mens veranderen. Dat heet in het christendom bekering. En juist dat woord klinkt opmerkelijk weinig in veel moderne kerkelijke discussies.

De olifant in de synodale vergaderzaal

Hier ligt de diepste zwakte van het hele project. De Kerk bestaat niet primair om mensen te bevestigen in wat zij reeds zijn. Zij bestaat om hen tot Christus te brengen. De eerste woorden van Jezus' openbare prediking zijn niet : « Vertel Mij eerst hoe u zich bij de huidige kerkelijke structuren voelt. » Maar : « Bekeert u en gelooft in de Blijde Boodschap. » Dat is aanzienlijk minder bureaucratisch. En aanzienlijk radicaler.

De Kerk van de martelaren heeft de Romeinse wereld niet veranderd door luisterbijeenkomsten te organiseren over de vraag hoe Romeinen de christelijke gemeenschap inclusiever zouden kunnen ervaren. Zij verkondigde Christus. Petrus verkondigde Christus. Paulus verkondigde Christus. Franciscus verkondigde Christus. Dominicus verkondigde Christus. Franciscus Xaverius verkondigde Christus. Johannes Maria Vianney verkondigde Christus. Moeder Teresa verkondigde Christus [?]. Johannes Paulus II verkondigde Christus [??]. Zij luisterden ongetwijfeld naar mensen. Maar luisteren was nooit het eindpunt. Het eindpunt was bekering tot Christus.

Er is bovendien een merkwaardige discrepantie tussen de problemen waarover in het synodale proces uitvoerig gesproken wordt en de feitelijke crisis waarin vooral de westerse Kerk verkeert. De fundamentele problemen van de Kerk in Nederland, België, met name Duitsland, maar in grote delen van West-Europa zijn niet moeilijk te herkennen. Kerken lopen leeg. Parochies worden samengevoegd. Kloosters verdwijnen. Religieuze orden vergrijzen. Kennis van het katholieke geloof neemt af. De biecht is voor veel katholieken vrijwel verdwenen. Het aantal priesterroepingen blijft op veel plaatsen gering. Veel gedoopten geloven nauwelijks nog in wezenlijke geloofswaarheden. Onder grote groepen katholieken is het sacramentele leven ernstig verzwakt. Tegen die achtergrond zou men verwachten dat een wereldwijde kerkelijke operatie vooral één vraag stelde : Hoe kunnen wij de wereld opnieuw voor Christus winnen ?

Maar veel aandacht gaat uit naar structuren, participatie, besluitvormingsprocessen, verantwoordelijkheid voor vrouwen, inclusiviteit, gezagsverhoudingen en de manier waarop kerkelijke organen functioneren. Dat kunnen legitieme onderwerpen zijn. Maar een brandend huis heeft andere prioriteiten dan zaken van huishoudelijke aard. [...] Hoe minder evangelisatie, des te meer commissies over evangelisatie. Hoe minder roepingen, des te meer documenten over roepingen. Hoe minder mensen naar de kerk komen, des te langer de vergaderingen over kerk-zijn worden. Dat klinkt cynisch, maar er zit een ernstige gedachte achter : bureaucratie kan

de illusie van activiteit wekken terwijl de realiteit het tegendeel laat zien. Men koerst zonder kompas.

De verwachtingen die niet waargemaakt kunnen worden

Het synodale proces heeft verwachtingen gewekt. Dat gebeurde vooral doordat tijdens de verschillende consultatiefasen thema's werden toegelaten die raken aan zaken waarover de Kerk reeds duidelijke leer bezit. Het vrouwelijk diaconaat. Het priesterschap. Seksuele moraal. Homoseksuele relaties. De verhouding tussen leken en clerus. Kerkelijk gezag. Decentralisatie. De positie van vrouwen. Wanneer zulke onderwerpen jarenlang worden " besproken ", ontstaat vanzelf de indruk dat zij uiteindelijk ook veranderd kunnen worden. Anders zou men er immers niet eindeloos over spreken.

Daar ontstaat een pastorale paradox. Mensen wordt gevraagd hun verwachtingen uit te spreken. Vervolgens blijken sommige verwachtingen onmogelijk te vervullen zonder de continuïteit met de katholieke leer in gevaar te brengen. Wat gebeurt er dan ? Teleurstelling alom. De Kerk heeft dan zelf verwachtingen gewekt die zij uiteindelijk niet kan honoreren. Dat is geen pastorale winst. Het is een recept voor frustratie.

Vanuit traditionalistisch perspectief is hier bovendien een historische ironie zichtbaar. Een aantal elementen van de moderne synodale cultuur vertoont juist overeenkomsten met ontwikkelingen die men in protestantse kerken al decennialang kan waarnemen. Meer nadruk op participatie. Meer bestuurlijke inspraak. Meer overlegstructuren. Meer gewicht voor plaatselijke gemeenschappen. Meer nadruk op individuele ervaring. Meer discussie over veranderende maatschappelijke opvattingen. Minder vanzelfsprekendheid van hiërarchisch gezag. Dat hoeft op zichzelf niet allemaal verkeerd te zijn. Maar de historische vraag is onvermijdelijk : Heeft dit model in de protestantse wereld geleid tot een spectaculaire christelijke herleving ? In grote delen van West-Europa luidt het antwoord duidelijk : nee. Waarom zou de katholieke Kerk dan precies de bestuurlijke en pastorale patronen overnemen van kerkgenootschappen die dezelfde secularisatie vaak nog eerder en sterker hebben ondergaan ? Een patiënt geneest zelden door het medicijn over te nemen van de patiënt in het bed naast hem die er nog slechter aan toe is.

Het vergeten alternatief : steven naar heiligheid

De grote katholieke hervormingen zijn bijna nooit begonnen met structuren. Ze begonnen met heiligen. Na perioden van corruptie kwamen hervormers. Benedictus, Bernardus, Franciscus, Dominicus, Catharina van Siena, Ignatius van Loyola, Teresa van Ávila, Carolus Borromeus, Franciscus van Sales, Johannes Bosco, Thérèse van Lisieux, Maximiliaan Kolbe, Johannes Paulus II [??]. Hun programma was verrassend eenvoudig : word heilig.

Want een heilige heeft een missionaire kracht die geen beleidsdocument kan evenaren. Een parochie met een heilige pastoor heeft meer toekomst dan een bisdom met twintig werkgroepen over synodaliteit en duur betaalde managers. Een klooster met tien vurige religieuzen evangeliseert meer dan honderd pagina's kerkelijk jargon. Een priester die zichtbaar gelooft dat hij bij het altaar voor God staat, kan meer mensen tot geloof brengen dan een conferentie over participatieve liturgie.

Hier ligt misschien het alternatief dat de Synode onvoldoende heeft benadrukt : niet minder luisteren, maar meer heiligheid. Niet minder participatie, maar meer bekering. Niet minder dialoog, maar meer verkondiging.

De liturgie als lakmoesproef

Vanuit traditioneel perspectief is het bovendien opvallend dat de crisis van de liturgie relatief weinig centraal stond. Want als men werkelijk wil weten hoe het met een Kerk gesteld is, moet men kijken naar haar eredienst. *Lex orandi, lex credendi*. Hoe men bidt, daarin uit zich het geloof.

Wanneer katholieken nauwelijks meer begrijpen dat de Mis het offer van Christus sacramenteel tegenwoordig stelt, wanneer het besef van het heilige verzwakt, wanneer stilte verdwijnt, wanneer biechtstoelen leegstaan en eucharistische aanbidding marginaal wordt, dan heeft de Kerk **geen bestuursprobleem. Dan heeft zij een geloofsprobleem.** Een nieuwe participatiestructuur kan dat niet oplossen. Een nieuwe vergadering evenmin. Een herontdekking van God misschien wel.

Het synodale project benadrukt participatie. Maar hier verschijnt een merkwaardige paradox. De mensen die intensief deelnemen aan kerkelijke consultatieprocessen zijn niet noodzakelijk representatief voor de gehele Kerk. De stille katholiek die iedere ochtend de Mis bezoekt, de rozenkrans bidt en zijn kleinkinderen catechese geeft, schrijft doorgaans geen synodaal rapport. De jonge katholiek die drie uur reist om een traditionele liturgie bij te wonen, zit doorgaans niet in de diocesane werkgroep. De moeder van zes kinderen die haar gezin katholiek probeert op te voeden, heeft wellicht weinig tijd voor luisterbijeenkomsten. Een contemplatieve zuster vult geen enquête in. Maar hun geloof kan dieper geworteld zijn dan dat van professionele kerkelijke vergaderaars. Wie alleen luistert naar degenen die naar de microfoon komen, kan gemakkelijk vergeten dat het Volk Gods groter is dan de kring rond de vergadertafel. [...]

Juist omdat het begrip synodaliteit zo ruim is, kan iedereen er iets anders onder verstaan. Voor de een betekent het luisteren. Voor de ander decentralisatie. Voor een derde democratisering. Voor een vierde pastorale vernieuwing. Voor een vijfde hervorming van het ambt. Voor een zesde een andere seksuele moraal. Een begrip dat alles kan

betekenen, betekent uiteindelijk niets. Daarom is de vraag naar proportionaliteit gerechtvaardigd. Hoeveel energie moet hierin nog worden gestoken ? Hoeveel vergaderingen ? Hoeveel synodale teams ? Hoeveel rapporten ? Hoeveel evaluaties van evaluaties ?

En vooral : wat zou er gebeuren wanneer dezelfde hoeveelheid tijd, geld, intellectuele energie en bisschoppelijke aandacht zou worden geïnvesteerd in catechese, seminaries, katholiek onderwijs, liturgie, biecht, eucharistische aanbidding, huwelijkspastoraal en directe evangelisatie ? Dat is een retorische vraag, dunkt mij.

Het diepste probleem : ecclesiologie

Uiteindelijk gaat de discussie daarom niet werkelijk over vergaderen. Zij gaat over de vraag : Wat is de Kerk ? Is zij primair een gemeenschap die gezamenlijk zoekt wat zij moet worden ? Of is zij primair een goddelijke werkelijkheid die heeft ontvangen wat zij moet zijn ? Het katholieke antwoord kan slechts het tweede zijn. De Kerk moet zich voortdurend bekeren, maar zij is gebouwd op de apostelen. Zij bewaart een geloof dat zij niet zelf heeft uitgevonden. Daarom moet iedere synodaliteit uiteindelijk begrensd worden door iets dat niet synodaal ter discussie staat : de waarheid die Christus heeft geopenbaard.

En hier ligt wellicht de grootste tragiek. De moderne wereld verkeert in een buitengewone geestelijke crisis. Mensen zoeken betekenis. Jongeren zoeken identiteit. Eenzaamheid neemt toe. Gezinnen vallen uiteen. Technologie dringt steeds dieper het menselijk bestaan binnen. Pornografie vervormt seksualiteit. Materialisme bevredigt niet. Klimaatverandering wordt voor velen een surrogaatgodsdienst. Mensen zijn bang voor de dood maar weten nauwelijks nog waarvoor zij leven. En midden in die wereld bezit de Kerk iets buitengewoons. Zij bezit het Evangelie. De sacramenten. De Eucharistie. De biecht. Tweeduizend jaar wijsheid. De Schrift. De kerkvaders. Thomas van Aquino. Augustinus. De mystici. De heiligen. Een ongeëvenaarde traditie van kunst, muziek, filosofie, moraal en spiritualiteit. En bovenal : Jezus Christus.

De wereld wacht niet op nóg een organisatie die naar haar luistert. Daarvan zijn er genoeg. De wereld wacht op iemand die haar vertelt waarvoor zij geschapen is.

Van Emmaüs naar Jeruzalem

Misschien biedt het evangelie van de Emmaüsgangers uiteindelijk het beste model voor authentieke katholieke synodaliteit. Christus loopt met de leerlingen mee. Hij luistert inderdaad. Hij vraagt wat hen bezighoudt. Hij laat hen spreken. Hun teleurstelling krijgt ruimte. Tot zover zou iedere synodale handleiding enthousiast kunnen instemmen. Maar dan gebeurt het beslissende. Christus bevestigt hun interpretatie niet. Hij corrigeert haar. Hij opent voor hen de Schriften. Hij leert hun hoe zij de gebeurtenissen moeten verstaan. En uiteindelijk herkennen zij Hem bij het breken van het brood. Dat is katholieke synodaliteit in haar zuiverste vorm. En daarna blijven de leerlingen niet eindeloos in Emmaüs bijeen om hun wandelervaring te evalueren. Ze staan op. Ze keren terug naar Jeruzalem. Ze gaan verkondigen. Het synodale proces is in Emmaüs blijven hangen en de vraag is of ze daar nog weg geraken. We zijn zo druk bezig te bespreken hoe de Kerk samen op weg moet zijn, dat we soms vergeten waarheen zij onderweg is.

De katholieke Kerk heeft uiteindelijk geen behoefte aan een permanente synode over zichzelf. Zij heeft behoefte aan heiligen. Aan bisschoppen die onderwijzen. Aan priesters die bidden. Aan religieuzen die radicaal voor God leven. Aan ouders die het geloof doorgeven. Aan jongeren die ontdekken dat waarheid meer is dan een mening. Aan liturgie waarin God werkelijk centraal staat. Aan biechtstoelen waarin zondaars vergeving vinden. Aan seminaries waarin mannen gevormd worden die bereid zijn hun leven aan Christus te geven. Aan katholieken die niet voortdurend vragen hoe de Kerk zich aan de wereld moet aanpassen, maar die de moed hebben de wereld uit te nodigen zich door Christus te laten veranderen.

Heilige Vader, sta mij toe deze brief te besluiten met dezelfde gedachte waarmee ik hem begon : **het heil van de zielen**. Ik hoop en bid dat onder uw pontificaat opnieuw met grote helderheid zichtbaar mag worden dat de Kerk niet geroepen is zichzelf eindeloos te bespreken, maar Christus te verkondigen ; niet de tijdgeest te weerspiegelen, maar de wereld naar het eeuwige leven te leiden.

Juist van de opvolger van Petrus mogen de gelovigen verwachten dat hij, te midden van de verwarring van onze tijd, de broeders in het geloof versterkt. Dat hij ons eraan herinnert dat de waarheid die de Kerk verkondigt geen bezit is waarover wij naar believen kunnen beschikken, maar een kostbare schat die wij hebben ontvangen en ongeschonden moeten doorgeven. [...] Mijn bede aan u is daarom eenvoudig : geef ons duidelijkheid. Wanneer de wereld onzeker spreekt, laat Petrus helder spreken. Wanneer de Kerk vermoeid raakt door interne discussies, wijs ons opnieuw naar Christus. Wanneer wij ons verliezen in processen en structuren, herinner ons dan aan onze opdracht. Wanneer wij bang worden het Evangelie in zijn volheid te verkondigen omdat het de moderne mens zou kunnen ergeren, herinner ons dan aan de woorden van Petrus zelf : « *Heer, naar wie zouden wij gaan ? Uw woorden zijn woorden van eeuwig leven.* »

Heilige Vader, ik schrijf dit alles in oprechte eerbied voor uw ambt en met liefde voor de Kerk. Mijn kritiek op het synodale proces komt niet voort uit het verlangen verdeeldheid te zaaien, maar uit de vrees dat wij kostbare tijd verliezen terwijl zoveel mensen Christus niet meer kennen. De oogst is groot. De arbeiders zijn weinig. De kerken van het Westen lopen

leeg, terwijl tegelijk nieuwe generaties opnieuw naar waarheid en transcendentie lijken te zoeken. Juist nu hebben wij geen aarzelende Kerk nodig, maar een missionaire Kerk die weet wat haar schat is en die niet bevreesd is die schat aan de wereld te tonen. [...]

Moge de heilige Petrus voor u ten beste spreken. Moge Onze-Lieve-Vrouw, *Mater Ecclesiae*, u onder haar bescherming bewaren. En moge de Heer u de wijsheid, moed en vaderlijke vastberadenheid schenken om zijn Kerk te leiden in waarheid en liefde.

Met gevoelens van oprechte eerbied, in gebed verbonden,

in Christo,
+Rob Mutsaerts
Aux. bisschop Bisdom van 's-Hertogenbosch

* * *

De bisschop heeft overschot van gelijk en slaat nagels met koppen. Begin 2025 plaatste broeder Bruno van Jezus-Maria de hele zorgwekkende ontwikkeling in een breder kader toen hij schreef : « Het lijdt niet de minste twijfel dat wij de grote geloofsafval meemaken die Sint-Paulus aankondigde in de tweede Brief aan de Thessalonicenzen. Alles wat de Antichrist nog tegenhield, wordt aan de kant geschoven : de instellingen, de dogma's en de wetten van de Kerk, die sinds tweeduizend jaar de omwalling van de heilige Stad vormden » (*HIJ IS VERREZEN !* nr. 133, januari-februari 2025).

Dat Mgr. Mutsaerts het aandurft om als bisschop zijn stem te verheffen, maakt van hem een moedig verdediger van het ware geloof. Wij hopen dat hij op een dag zal inzien dat het kwaad helaas nog veel dieper zit dan wat wijlen paus Franciscus absoluut wilde propageren. De echte " olifant in de vergaderzaal " is het Tweede Vaticaans Concilie, waarover de bisschop van Den Bosch niet spreekt, maar dat aan de bron ligt van alle dwalingen die de pausen sinds 1962 verkondigen – ook de " heilige Joannes-Paulus II "! – en die zij willen opleggen in naam van een oecumenische kerkvergadering die elke vorm van onfeilbaarheid bewust afwees en slechts *pastoraal* wilde zijn.

Het synodale proces is een zoveelste oprisping van een falende hiërarchie die sedert decennia het ware geloof van altijd verkwanselt voor een karikatuur ervan, om aan de mensen te behagen – maar niet aan God ! De kerkelijke trein heeft in 1962 een verkeerd spoor genomen en dus moeten we terug naar het beginpunt om daar het juiste traject te kiezen. Een Derde Vaticaans Concilie dat orde op zaken stelt, zal daarbij ons onmisbare baken zijn ! Laten we bidden tot de Allerheiligste Maagd Maria om dit te verwezenlijken.

redactie KCR

DE KATHOLIEKE CONTRAREFORMATIE GISTEREN EN VANDAAG

VATICANUM II had als doelstelling van alle godsdiensten tezamen en met de katholieke Kerk voorop een MASDU te maken, een *Mouvement d'Animation Spirituelle de la Démocratie Universelle* (Beweging voor Geestelijke Animatie van de Wereldwijde Democratie).

Deze perverse onderneming is de combinatie van drie vormen van verraad die de Kerk al te lang verdragen heeft : het Latijnse progressisme, het Angelsaksische liberalisme en het Germaanse modernisme.

1. God en Christus verliezen in het modernistische klimaat hun objectieve werkelijkheid en soevereine majesteit. Onder invloed van het liberalisme stelt de Kerk zich open voor alle mogelijke godsdienstige opvattingen en wordt de H. Geest, die men loskoppelt van de Vader en de Zoon, een algemeen en veelvormig beginsel van Verlichting. Meegesleept door een revolutionair, op hervorming belust progressisme gaat tenslotte het lot van de mensheid uit de handen van pausen, bisschoppen en vorsten over in die van het volk, van oproerkraaiers en militanten. Zo zijn « de vreugde en de hoop » (*Gaudium et spes*) geen goddelijke mysteries meer, maar louter aardse en humanistische gevoelens.

2. De Kerk hervormen met het oog op de wereldrevolutie, dat komt neer op het uitleveren van de Bruid van Christus aan de wereld van Satan. Dat utopische bedrijf speelt zich voor onze ogen af : het is zoals een kanker die voortwoekert in de ingewanden van de Kerk, een moorddadige kogel die het hart van de christenheid treft. Kanker en kogel moeten verwijderd worden wil het leven terugkeren en wil er een toekomst zijn.

3. Tegenover die noodlottige MASDU stelt de falangist de cultus van de Onbevlekte Ontvangenis, die « *alle ketterijen overal ter wereld sedert het begin overwint* » (H. Maximiliaan-Maria Kolbe). Zij is het die hem oproept tot een dubbele geloofsbelijdenis : een van *katholieke Contrareformatie* en een van *contrarevolutie* tegen de machten van het kwaad die onze wereld in hun klauwen hebben.

Hij bestudeert de opvattingen die de geloofsafval bewerken. Hij ontmaskert en signaleert de verantwoordelijken van die dwaasheid : filosofen en visionairen, politici en demagogen, prelaten en herders van de Kerk. Hij toont aan hoe ze complotteren met antichristelijke, antiklerikale groeperingen en alle krachten die vijandig staan tegenover de christenheid. Hij constateert de dodelijke gevolgen van die grote omvorming van de Kerk : het algemene verval van de christenheid onder de slagen van allerlei soorten nieuwe barbaren, de ondergang van de beschaving, de zelfvernietiging van de Kerk, de ineenstorting van de nataliteit, de geestelijke dood van het Westen. Hij eist dat de ware aard van dit drama volledig wordt onthuld en dat er eindelijk recht geschiedt.

4. De falangist wordt gedreven door het verlangen om de Stad Gods weer op te bouwen en te bevolken. Daarom zet hij liever een punt achter de onheilspellende periode die door Vaticanum II ingeluid werd en verwenst hij de MASDU naar de hel. Door zijn toewijding aan de Onbevlekte Ontvangenis bewaart hij het christelijke geloof, de hoop en de liefde. Hij blijft een kind van Maria en de Kerk en wil de tradities ervan trouw handhaven. Hij vecht voor de christenheid die de wereld bewoonbaar en het leven gelukkig heeft gemaakt en die, doorheen alle wederwaardigheden van het tijdelijke bestaan heen, de eeuwige zaligheid van de zielen bewerkt.

Zo luidt het woord van de Heer : « *Zoek eerst het Rijk Gods en zijn gerechtigheid ; en de rest zal u worden toegeworpen.* » De rest, dat is de beschaving, de orde en de vrede, het recht en de welvaart.

PUNT 25 VAN DE 150 PUNTEN VAN DE FALANX VAN DE ONBEVLEKTE

SINT-AMBROSIUS VAN MILAAN EN HET CHRISTELIJK-ROMEINSE RIJK

Over de rijke persoonlijkheid en het omvangrijke oeuvre van de grote bisschop en kerkleraar uit de 4de eeuw is al zeer veel geschreven. In dit artikel willen we vooral stilstaan bij de rol die de H. Ambrosius speelde in de woelige politieke en religieuze gebeurtenissen van zijn tijd, toen keizers en tegenkeizers elkaar bestreden, de ketterij van het arianisme de Kerk dreigde te overspoelen en het oude heidendom keer op keer opnieuw de overhand probeerde te halen.

De latere kerkleraar werd geboren in 339 in Augusta Treverorum (Trier), de hoofdstad van de Romeinse provincie Gallia Belgica. Hij stamde uit een Romeins-christelijke familie van aanzien, die onder haar voorouders een maagd-martelares telde : de H. Soteris, van wie Ambrosius zelf melding maakt in zijn geschriften. Zijn vader bekleedde een belangrijke functie in de administratie van de *praefectus praetorio per Gallis*, de burgerlijke bestuurder van heel Gallië in naam van de keizer – als hij al niet, zoals sommige historici veronderstellen, de prefect in eigen persoon was.

De H. Ambrosius op een 5de-eeuws mozaïek in de basiliek die aan hem gewijd is. Naar alle waarschijnlijkheid gaat het om een levensecht portret.

Twee jaar vóór de geboorte van Ambrosius was keizer Constantijn de Grote gestorven. Zijn drie zonen volgden hem op en verdeelden het reusachtige *Imperium* onder elkaar. Maar de jongste, Constans, slaagde er al snel in om zijn gezag te vestigen over nagenoeg de volledige westelijke helft van het Rijk. Het bewind van Constans was op godsdienstig vlak van groot belang. In een periode waarin de ketterij van het arianisme zich razendsnel over heel het Rijk verspreidde, gaf de westerse keizer zijn volle steun aan de orthodoxie van Nicea, dat wil zeggen de geloofsbelijdenis die op het eerste oecumenisch concilie van Nicea in 325 geproclameerd was : **Christus is waarlijk God, één in wezen met de Vader** (en dus geen ondergeschikt schepsel dat slechts gelijkt op God, volgens Arius).

In 350 werd Constans echter vermoord en korte tijd later kon de enige overgebleven broer, Constantius, zich tot alleenheerser uitroepen. Maar Constantius was een Ariaan, die geloofsgenoten op belangrijke posten benoemde – ook in het Westen – en zijn onderdanen aanspoorde om met de trouwe verdedigers van Nicea te breken. Het was deze keizer die de H. Athanasius van Alexandrië, de heldhaftige bestrijder van het arianisme, tweemaal tot langdurige ballingschap dwong.

Los van het conflict tussen de twee christelijke belijdenissen, de ware en de valse, was er ook het heidendom, dat verre van vernietigd was. De senaat in Rome bestond nog altijd en was een bolwerk van de heidense aristocratie waarmee de christelijke keizers terdege rekening moesten houden. Niettemin bekampten die laatsten het paganisme met verschillende decreten : Constans verbood heidense offers in 341, Constantius legde in de jaren 350 de doodstraf op aan wie dergelijke rituelen bijwoonde. Maar de passieve weerstand van de talrijke niet-christelijke functionarissen tegen de uitvoering van deze verordeningen bleef groot, zodat er in de praktijk weinig veranderde.

Het aloude heidendom veerde dan ook triomfantelijk op toen in 361 met Julianus “ de Afvallige ” een antichristelijke keizer aan de macht kwam, die meteen een tolerantie-edict uitvaardigde voor de heidense erediensten (en het jodendom !). Het jaar daarop opende hij opnieuw de nog bestaande antieke tempels en verbood hij de Kerk het Evangelie aan heidenen te prediken. Voor het eerst sinds het Edict van Milaan (313) werd het christendom in het defensief gedrongen.

« Ambrosius BISSCHOP ! »

Vrij vroeg in het leven van Ambrosius stierf zijn vader. Zijn echtgenote besloot Trier te verlaten en met haar drie kinderen naar Rome te verhuizen, waar haar getalenteerde jongste zoon recht en welsprekendheid studeerde : hij ambieerde een loopbaan in openbare dienst.

De invloedrijke *praefectus praetorio* Claudius

Keizer Valentinianus (reg. 364-375) was een christen en een van de laatste grote heersers van het Romeinse Rijk. Een standbeeld van hem staat in Barletta in Apulië.

Petronius Probus, een christen, merkte Ambrosius op en werd zijn mentor. Hij stelde de jongeman aan tot juridisch adviseur, zijn eerste ambt. Hij voldeed blijkbaar zozeer aan de verwachtingen dat Probus hem in 372 benoemde op een post van groot aanzien, die van gouverneur van de Noord-Italiaanse provincies Liguria en Aemilia, met als standplaats Mediolanum (Milaan). Ambrosius was nauwelijks 33.

De bisschopszetel van Milaan werd in die tijd bekleed door een Ariaan, aangesteld door keizer Constantius : Auxentius. Toen die in 374 stierf, kwam het tot een hoogoplopend dispuut tussen de ketters, die opnieuw iemand van hun overtuiging op de *cathedra* wilden, en de aanhangers van het rechtzinnige geloof van Nicea. In zijn hoedanigheid van gouverneur trok Ambrosius, die vreesde voor een plaatselijke burgeroorlog, naar de kerk waar over de aanstelling zou beslist worden. Zijn toespraak om de gemoederen te bedaren maakte zoveel indruk dat iemand plots uitriep : « *Ambrosius episcopus !* » En even later klonk die kreet uit alle kelen.

" Vox populi vox Dei ", " De stem van het volk is die van God " : op basis van die oude traditie werd Ambrosius voorgedragen voor de bisschopszetel. Hoewel hij bekend stond als Niceen, waardeerden ook de Arianen zijn rechtvaardige aanpak van de bestuurszaken. Maar de gouverneur, die nog niet gedoopt was (vaak gebeurde dit in die tijd pas op het sterfbed, in navolging van keizer Constantijn) protesteerde fel en zocht zijn toevlucht in het huis van een vriend. Het mocht niet baten : binnen de week ontving Ambrosius het doopsel, de priesterwijding en de consecratie als bisschop.

Op de *cathedra* van Milaan ontpopte Ambrosius zich tot een bewonderenswaardig prelaat. Om zijn achterstand in theologische kennis weg te werken, verdiepte hij zich in de Bijbel en in de oudste christelijke geschriften. Hij nam een zeer ascetische levensstijl aan, maakte zijn landgoederen te gelde en deelde de opbrengst uit aan de behoeftigen. Zijn naastenliefde werd legendarisch ; zijn deur stond altijd open. Er was hem bovendien veel aan gelegen op moreel vlak onberispelijk te zijn om waarachtige geestelijke leiding te kunnen geven. « *Hoe kan je een man als beter dan jezelf beschouwen als het op advies aankomt wanneer je ziet dat hij slechter is dan jij op moreel gebied ?* » (*De officiis* 2, 12).

DE SPIJKERS VAN DE KRUISIGING

Ondertussen was er op het politieke toneel veel ten goede veranderd. Julianus de Afvallige was in 363 omgekomen tijdens een veldtocht en het jaar daarop riep het leger de christen Valentinianus tot keizer uit. Deze militair in hart en nieren zou een van de grootste laat-Romeinse heersers worden.

Om te beginnen koos hij resoluut voor het Westen en maakte hij van Milaan zijn hoofdstad. Hij had tijdens zijn carrière met lede ogen gezien hoe allerlei opstanden, vooral in Gallië, het voortbestaan van het westelijke deel van het Rijk ondermijnden, om nog maar te zwijgen van de Germaanse dreiging. Door Milaan tot hoofdstad uit te roepen en van daaruit te regeren, kon hij de gevaren beter bezweren. Zijn jongere broer Valens mocht als medekeizer de oostelijke helft besturen vanuit Constantinopel. Het ging om een bewuste verschuiving van de machtsbalans : terwijl onder Constantijn en zijn opvolgers de stad aan de Bosporus voortdurend aan invloed gewonnen had, gaf Valentinianus nu het overwicht terug aan het Westen.

Om het prestige van Milaan te vergroten, liet de keizer iets heel kostbaars vanuit Constantinopel naar zijn nieuwe hoofdstad overbrengen : de spijkers van de Kruisiging. Ze waren in Jeruzalem gevonden door de H. Helena, die één ervan had laten verwerken in een helm voor haar zoon Constantijn en een andere in een bit voor zijn paard. Beide gewijde voorwerpen kwamen nu in handen van Valentinianus, die de helm liet omsmelten tot een ijzeren kroon : de beroemde *Corona Ferrea* die vandaag in de kathedraal van Monza bewaard wordt. De kroon en het mondstuk werden de keizerlijke attributen of *regalia* van wat we het christelijk-Romeinse rijk kunnen noemen.

Ambrosius, die de volledige steun van de keizer genoot, gaf een theologisch fundament aan deze ontwikkeling : de voorwerpen van de Passie van Christus werden geassocieerd met het Romeinse oppergezag om het Rijk een christelijke wijding te geven. « *Op het voorhoofd de kroon, in de hand*

Het belangrijkste onderdeel van de IJzeren Kroon is de cirkelvormige metalen band, vervaardigd in de tijd van Constantijn de Grote uit één van de heilige spijkers. De rest van de kroon bestaat uit gewelfde gouden platen versierd met edelstenen en email. Met de kroon, die zich in de kathedraal van Monza bevindt, werden verschillende heersers geïntroniseerd als koning van Italië, zoals Karel de Grote, Frederik Barbarossa, Karel V en Napoleon.

het bit. Een kroon voortkomend uit het Kruis, opdat het geloof zou schitteren. En een bit dat ook voortkomt uit het Kruis, opdat de macht zou uitgeoefend worden met matiging, niet met arbitraire willekeur » (*De obitu Theodosii* 48).

Want anders dan bij de heidense keizers die bezweken voor de verleiding van de tirannie, moet het gezag van de christelijke heerser afgeremd worden door de wetten van de Kerk : de spijkers van de Kruisiging « stellen een nieuwe relatie in tussen de keizer en God, maar ook tussen de keizer en zijn onderdanen. Ze redden de christelijke heersers van de verleiding van tirannie en machtswillekeur waardoor zovelen van hun heidense voorgangers meegesleept werden. Het gezag, tegelijkertijd gekroond én ingetoomd door de symbolen van de Passie, wordt gematigd door de kerkelijke discipline. Het is het deugdzame gebruik van de macht dat een christelijke keizer zijn waarachtige legitimiteit geeft » (Marta Sordi, *L'impero romano-cristiano al tempo di Ambrogio*, Fr. vert. 2019, p. 17).

DE STRIJD TEGEN HET ARIANISME

Ambrosius eiste voor zichzelf de vrijheid van spreken of *libertas dicendi* op, ook tegenover de keizer, en voor de bisschoppen de exclusieve beslissingsmacht in godsdienstige zaken. Zo wilde hij een einde maken aan de kwalijke tussenkomsten van de eerste christelijke keizers in religieuze debatten. Hij onderstreepte ook dat de vroegere grootheid van het heidense Rijk gelegen was in zijn politieke, civiele en militaire verwezenlijkingen, maar niet in zijn godsdienst : de bekering tot het christendom heeft het Rijk juist beter gemaakt (*ad meliora*).

In 367 benoemde Valentinianus, die een eigen dynastie wilde stichten, zijn zoon Gratianus tot medekeizer voor het Westen met residentie in Trier. Na oorlogen gevoerd te hebben tegen de Germaanse invallers in Gallië en met verschillende stammen vrede te hebben gesloten, overleed Valentinianus onverwacht in 375.

De bisschop van Milaan hoopte invloed te kunnen uitoefenen op de 16-jarige Gratianus, die volgens verschillende bronnen oprecht gelovig was. Voor Ambrosius was de religieuze eenheid van levensbelang niet alleen voor de Kerk, maar ook voor de staat : elk rijk dat onderling verdeeld is, riskeert ten onder te gaan. En dus was de prioriteit de uitschakeling van het arianisme, dat als een splijtzwam bleef woekeren. Pas op de tweede plaats kwam de uitroeiing van het heidendom.

In 378 sneuvelde Valens, oom van Gratianus en

In het koor van de Milanese Dom wordt de heilige spijker bewaard die verwerkt was in het paardenbit van de christelijk-Romeinse keizers. Op het feest van de Kruisverheffing vindt een spectaculair ritueel plaats: de aartsbisschop klimt in de 17de-eeuwse "nivola", een soort lift in de vorm van een wolk, en wordt zo tot op 40 m boven het altaar gebracht waar zich de relikwie bevindt; hij haalt de spijker uit zijn houder, plaatst hem in een kruisvormig schrijn en daalt weer af. De relikwie wordt vervolgens op het altaar geplaatst en kan gedurende 40 uur door de gelovigen vereerd worden.

heerser over het Oosten, in de veldslag tegen de Goten bij Adrianopel, die op een ware catastrofe voor de Romeinen uitliep : op één namiddag werd twee derde van hun oostelijk leger uitgeroeid. De aanhangers van het Niceense geloof zagen er een goddelijke straf in voor het feit dat Valens de Ariaanse kant gekozen had. Meteen vaardigde Gratianus een edict van tolerantie uit dat de door zijn oom verbannen Niceense bisschoppen herstelde op hun zetel.

In opvolging van Valens stelde de nieuwe hoofdkeizer in allerijl een medekeizer aan voor het Oosten : de uit Spanje afkomstige Theodosius – géén familielid, maar een erg bekwame generaal, wat in deze eeuw van wapengekletter geen overbodige luxe was. Al snel kon Theodosius het gevaar bezweren door een (beperkte) overwinning op de Goten in de Balkan, die echter psychologisch belangrijk was.

Beide rijkshelften waren nu stevig in handen van keizers die het Credo van Nicea beleden. De energieke Theodosius aarzelde zelfs niet om het arianisme officieel tot ketterij te verklaren. Het edict van Thessalonica uit 380 eiste dat men « *zich zou bekeren tot het trinitaire christendom ; zij die dit voorschrift volgen, mogen de naam van katholieke christenen* (christiani catholici) *dragen, de overigen moeten de schande van een ketterse leer ondergaan.* » Het edict was mee ondertekend door Gratianus en gold dus ook voor het Westen. Het tweede oecumenisch concilie van Constantinopel (381) bevestigde plechtig de inhoud van de verordening en betekende de definitieve doodsteek voor de Ariaanse ketterij... in het Oosten.

In 379 en opnieuw in 380 ontmoetten Gratianus en Ambrosius elkaar in Milaan. Bij de tweede gelegenheid bood de bisschop de keizer een geloofsbelijdenis aan die bekend staat als *De Fide* : een uiteenzetting van zijn " katholiek " geloof en een polemiek tegen het arianisme. Het was duidelijk dat Ambrosius van Gratianus dezelfde krachtdadigheid wenste als die welke zijn medekeizer in Constantinopel getoond had. Maar de volgelingen van Arius in het Westen bleken voorlopig nog te invloedrijk : het verhoopte verbod kwam er niet en dat zou de Kerk in Milaan korte tijd later zuur opbreken.

SUCCESSEN TEGEN HET HEIDENDOM

Op een ander front, dat van de uitschakeling van het heidendom, boekte de bisschop van Milaan meer succes. Ook nu was het opnieuw Theodosius die in het Oosten het voorbeeld gaf. In 381 legde hij de titel van *pontifex maximus* (hogepriester van de heidense eredienst) af en verbood hij bij wet de tempel- en offercultus ; het katholieke christendom werd in de oostelijke rijksgebieden *de facto* de staatsgodsdienst.

In het Westen, waar Ambrosius de onbetwiste macht achter de troon was geworden, bond Gratianus rond dezelfde tijd de strijd met de senaat aan : hij gaf bevel het indertijd door keizer Augustus in de Curia geïnstalleerde altaar van Victoria te verwijderen. De heidense senatoren schreeuwden moord en brand en stuurden een delegatie naar het hof in Milaan, maar op advies van Ambrosius weigerde Gratianus die te ontvangen. En in 383 deed de keizer op zijn beurt afstand van het opperpriesterschap.

Deze daad bezegelde de volledige breuk tussen het Rijk en het heidendom. « Sinds Augustus maakte de titel van *pontifex maximus* van de keizer het hoofd van de heidense staatsgodsdienst, die de enige openbare godsdienst was. [...] Het verzaken aan die titel door de keizer maakte zo een definitief einde aan de fictie van het paganisme als *religio publica* van het Romeinse Rijk » (M. Sordi, *op. cit.*, pp. 46-48).

In hetzelfde jaar werd de keizer echter in Lyon vermoord. Zijn opvolger in het Westen was zijn halfbroer Valentinianus II, 12 jaar oud, die door Gratianus al tevoren was uitverkozen. Op het voorplan trad nu de moeder van de onvolwassen keizer, Justina, die de touwtjes in handen nam als regentes. De geschiedschrijver Rufinus van Aquileia noemt haar *impia mater*, " de goddeloze keizerin-moeder ", want zij was een Ariaanse...

DE AFFAIRE VAN DE BASILIEKEN

Om Ambrosius uit te dagen riep Justina een oosterse Ariaanse bisschop naar Milaan, een zekere Mercurinus, die tevoren door medekeizer Theodosius was afgezet. Bij zijn aankomst eiste het hof eerst één en vervolgens twee van de basilieken die de hoofdstad telde op voor de Arianen, wat Ambrosius categorisch weigerde. Als reactie proclameerde een keizerlijk decreet de vrijheid van eredienst, met een clausule die dreigde met de doodstraf voor iedereen die de verordening zou dwarsbomen.

De bisschop, die duidelijk geviseerd werd, liet Valentinianus II en zijn moeder schriftelijk weten dat hij niet inging op hun invitatie om de zaak in het paleis te bespreken : de vader van de keizer, de grote Valentinianus, was akkoord gegaan met het principe dat de exclusieve beslissingsmacht in religieuze kwesties bij de bisschoppen lag en bij niemand anders. Een tempel die God toebehoorde, kon niet aan ketters geschonken worden. Ambrosius kreeg de onvoorwaardelijke steun van de gewone Milanese katholieken, die de beide onterecht opgeëiste basilieken prompt bezetten. Aan de keizer schreef hij : « *Als u mij wilt arresteren, ben ik bereid mij te onderwerpen. Breng mij naar de gevangenis of naar de executieplaats, ik zal mij niet verzetten. Maar ik zal nooit de kerk van Christus verraden : ik zal liever aan de voet van het altaar sterven dan het te verlaten. Ik zal de onrust onder het volk niet aanmoedigen : alleen God kan het kalmeren.* »

Op woensdag in de Goede Week van 386 bereikte de krachtmeting haar hoogtepunt. Terwijl Ambrosius zich aan het hoofd had gesteld van de bezetters van de *Basilica Vetus* en daar de Mis opdroeg, omsingelden soldaten de nabijgelegen *Basilica Maior.* Maar tegen alle verwachting in kozen de militairen plots de kant van de katholieken : ze

Keizer Theodosius de Grote (reg. 379-395) riep het Nicea-nse christendom tot staatsgodsdienst uit en werd door de or-thodoxe Kerk heilig verklaard: "Hagios Basileus Theodosios".

legden wapens en helmen af en voegden zich bij de biddende gelovigen. De dag daarop capituleerde het hof en riep alle soldaten terug.

Ambrosius was als overwinnaar uit de machtsstrijd gekomen, maar van een echte verzoening was geen sprake. De militair-politieke ontwikkelingen waren evenwel gunstig voor hem, want in 387 viel een zelfverklaarde tegenkeizer Italië binnen, waarop Valentinianus II en zijn moeder halsoverkop vluchtten naar Theodosius in het Oosten. Nadat die laatste de usurpator het jaar daarop verslagen had, kon de jonge Valentinianus terugkeren naar Milaan, maar zonder zijn moeder : zij was kort tevoren gestorven.

Vermelden we nog dat Ambrosius zelf buiten de muren van Milaan vier basilieken stichtte, die hij als een groot kruis over de stad legde : in het noor-den de *Basilica Virginum* (nu San Sim-pliciano), in het zuiden de *Basilica Apo-stolorum* (San Nazaro), in het westen de *Basilica Martyrum* (Sant' Ambrogio, waar hij begraven werd) en in het oosten de *Basilica Prophetarum* (San Dionigi, afgebroken in de 18de eeuw).

Het was op Paasdag van het jaar 387 dat een 33-jarige Romein uit Tha-gaste in Noord-Afrika, die in Milaan onder de indruk was gekomen van de preken van Ambrosius, door de grote bisschop gedoopt werd : Augustinus, de latere kerkleraar.

EEN WAARLIJK CHRISTELIJKE HEERSER

Niemand in een van de beide rijkshelften kon nu nog optornen tegen Theodosius, in theorie ondergeschikt aan Valentinianus II, maar in de praktijk de ware heerser over heel het Rijk. Lang-zaam maar zeker sloeg de balans opnieuw door ten gunste van het Oosten, waar de oppermachtige keizer verdragen sloot met de vijanden van het Rijk en een periode van vrede en welvaart inluidde. Constantinopel werd verfraaid en uitgebreid en de bevolking steeg tot 250.000 zielen.

In 389 hield Theodosius een triomfantelijke in-tocht in Rome, waarvan het aantal inwoners toen tot onder de 100.000 gezakt was. Vervolgens trok hij naar Milaan, waar hij Ambrosius begroette en zijn hof installeerde. De bisschop was uitgegroeid tot een van de voQornaamste stemmen van de Kerk in het Westen, van wie het woord vaak doorslaggevend was. Bisschop en keizer waren als het ware voorbestemd om elkaars bondgenoten te zijn ; toch wierpen enkele incidenten een schaduw over hun samenwerking.

Eerst was er de kwestie van Osroëne in Me-sopotamië : fanatieke monniken hadden er een synagoog platgebrand, waarop Theodosius de plaat-selijke bisschop opdroeg de heropbouw ervan te financieren. Ambrosius riep zijn *libertas dicendi* in om te protesteren, want hij kon niet toestaan dat christenen gedwongen werden bij te dragen aan een vreemde cultus. De keizer draaide bij, maar gedurende de twee daaropvolgende jaren negeerde hij de bisschop bewust in zijn beslissingen.

Veel ernstiger was de nasleep van het volksoproer dat in 390 in Thessalonica uitbrak en dat het leven kostte aan een Romeinse generaal van Gotische af-

Plan van Milaan in de tijd van Ambrosius.

Buiten de met torens versterkte stadsomwalling stichtte de heilige bisschop, als een groot kruis over de stad, vier basilieken die respectievelijk gewijd waren aan de maagden, de apostelen, de martelaren en de profeten.

komst. Vanuit Milaan gaf Theodosius het bevel om de moordenaars terecht te stellen, maar zijn troepen, die veel Goten telden, hielden geen maat bij de vergelding – of raakten zij in paniek toen het plebs hen omsingelde ? – en brachten zo'n 7000 burgers om het leven. Het bloedbad, dat Theodosius niet gewild had, maar waarvoor hij wel de eindverantwoordelijkheid droeg, wekte afgrijzen in heel het Rijk. Toen Ambrosius ervan hoorde, vond hij dat hij niet kon zwijgen. Hij schreef een persoonlijke brief aan de keizer waarin stond : « *Als u aanvaardt wat ik zeg, dan spoor ik u aan om overeenkomstig mijn woorden te handelen ; als u weigert, moet u aanvaarden dat ik God verkies boven mijn soeverein* » (Brief 51, 17).

Dat laatste hield in dat hij bereid was de gevolgen te dragen – alle gevolgen – mocht de toorn van de keizer tegen hem losbranden. Maar Theodosius reageerde als een waarlijk christelijke *imperator* en legde zich neer bij wat de bisschop van Milaan hem oplegde : hij moest boete doen en werd gedurende acht maanden uitgesloten van de Eucharistie. Zijn gehoorzaamheid maakte hem niet kleiner, maar juist groter.

« De vrijheid van spreken van de priester wordt nu de ware maatstaf van een niet-tiranniek gezag en de laatste schuilplaats van de vrijheid. De plicht om het hoogste gezag te herinneren aan de limieten die de goddelijke en natuurlijke wet dit gezag opleggen, wordt de rode draad doorheen alle tussenkomsten van Ambrosius bij de christelijke keizers » (M. Sordi, *op. cit*., pp. 39-40). De heerser staat niet boven de wetten, maar eronder, overeenkomstig de beste Romeinse traditie die tot uitdrukking kwam in de bloeitijd van de *res publica*, de republiek.

« HET EEUWIGE LICHT EN DE BLIJVENDE VREDE »

Een reeks decreten uitgevaardigd door Theodosius tussen 389 en 391 had tot doel de laatste weerstand van het heidendom te breken : tempels werden gesloten, het heilige vuur in de tempel van Vesta in Rome gedoofd, het college van de Vestaalse maagden opgeheven. Hij maakte ook voorgoed een einde aan de antieke Olympische Spelen.

In 392 vond men het lijk van Valentinianus II opgehangen in zijn paleis in Vienne bij Lyon. Iedereen was ervan overtuigd dat het geen zelfmoord was, maar een moord uitgevoerd in opdracht van de ambitieuze Frankische legeraanvoerder Arbogast. Door de manoeuvres van die laatste kwam de kleurloze functionaris en redenaar Eugenius op de troon van het Westen, maar Theodosius weigerde deze marionet te erkennen en ook Ambrosius vertrok uit Milaan toen de usurpator zijn opwachting in de hoofdstad maakte. Met de steun van de oud-Romeinse adellijke families vaardigde Eugenius allerlei verordeningen uit ten gunste van het paganisme ; zelfs de oosterse erediensten, zoals die van Mithras, maakten een comeback.

Voor Theodosius was de maat vol. Hij rukte met een grote legermacht op naar het noorden van Italië en in de veldslag bij Aquileia op 6 september 394 versloeg hij al zijn tegenstanders. Eugenius sneuvelde, Arbogast sloeg de hand aan zichzelf en de heidense opflakkering doofde definitief uit. Theodosius was nu ook officieel alleenheerser : voor de laatste maal in de geschiedenis was het Romeinse Rijk tot één geheel samengevoegd. Maar niet voor lang. Vier maanden later stierf de keizer aan hartfalen in Milaan. Zijn zoon Arcadius volgde hem op voor het Oosten (het Oost-Romeinse rijk), zijn tweede zoon Honorius voor het Westen (het West-Romeinse rijk).

Vóór de baar van de overledene hield Ambrosius een indrukwekkende lijkrede, waarin hij onder meer zei : « *Bevrijd van de onzekerheid van de strijd geniet Theodosius, zaliger gedachtenis, nu van het eeuwige licht en de blijvende vrede. En in ruil voor de daden die hij in dit lichaam heeft verricht, verheugt hij zich in de vruchten van de goddelijke beloning. Het was omdat Theodosius, zaliger gedachtenis, de Heer zijn God liefhad, dat hij het gezelschap van de heiligen heeft verdiend. En ook ikzelf heb deze barmhartige man liefgehad, die nederig was in al zijn macht, begiftigd met een zuiver hart en een zachtmoedig karakter, een man zoals de Heer ze liefheeft toen Hij zei : " In wie zal ik troost vinden, zo niet in de nederigen en zachtmoedigen ? "* » (*De obitu Theodosii*, 32-33).

Twee jaar later, op 4 april 397, schonk de grote bisschop zijn ziel terug aan God. Hij wordt vereerd als een van de vier grote kerkvaders van de Latijnse Kerk, samen met de H. Hiëronymus, de H. Paus Gregorius de Grote en Sint-Augustinus, en werd in 1295 uitgeroepen tot kerkleraar.

Ondanks zijn drukke politieke en diplomatieke activiteiten vond Ambrosius heel zijn leven de tijd om veel te schrijven en onderhield hij een drukke correspondentie met andere kerkgeleerden en wereldlijke leiders. Onder zijn werken vermelden we allereerst zijn exegetisch oeuvre : *Expositio euangelii secundum Lucam*, een uitvoerig commentaar op het Evangelie volgens Lucas ; *Exaemeron*, negen preken over de zes dagen van de schepping, bestemd om uitgesproken te worden tijdens de Goede Week ; kleinere werken over Bijbelse thema's. Dan zijn er de geschriften over moraal : *De officiis ministrorum* (drie boeken over de plichten van de clerus) ; homilieën over de maagdelijkheid en het weduwschap.

Ambrosius schreef ook verschillende werken van theologische aard, zoals *De fide* (over het geloof, vijf boeken), *De Spiritu Sancto* (over de H. Geest, drie boeken), *De incarnationis dominicae sacramento* (over de Eucharistie), *De sacramentis* (over de zeven sacramenten). De *Explanatio Symboli ad initiandos* is een uiteenzetting voor pas bekeerde " nieuwe christenen " over de katholieke geloofsbelijdenis en de gevaren van het arianisme.

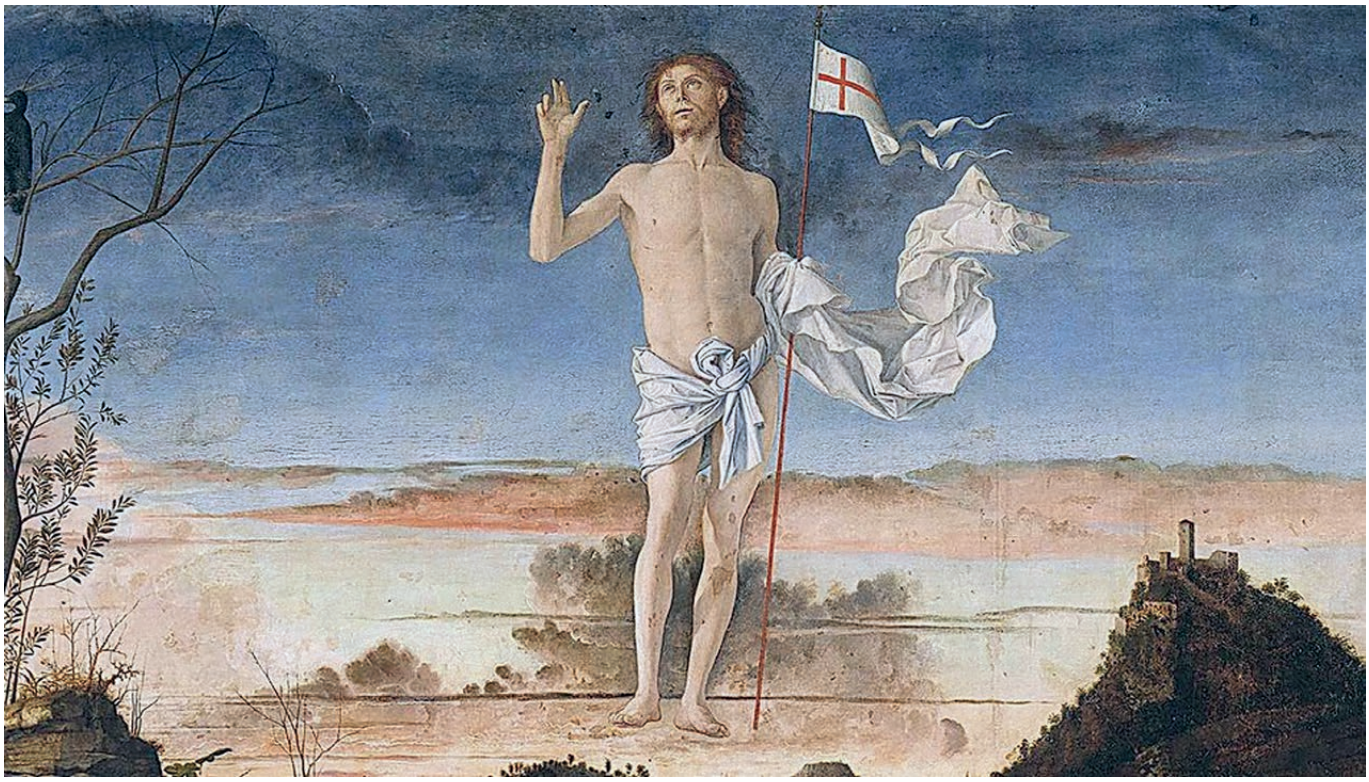
Het was te hopen dat we vandaag meer bischoppen zoals hij zouden hebben, onverschrokken bestrijders van de moderne ketterijen en van het om zich heen grijpende nieuwe heidendom, niet bang om te spreken ondanks de machten die de wereld beheersen, maar alles in een geest van ware *caritas* die de redding van de zielen op het oog heeft !

redactie KCR

WETENSCHAPPELIJK EERHERSTEL
VOOR DE H. LIJKWADE VAN TURIJN

6. DE MYSTIEKE WETENSCHAP VAN DE LIJKWADE

door abbé Georges de Nantes

De Verrijzenis van Christus
door Giovanni Bellini, 1475-1479 (bovenste gedeelte)

EEN VOORWERP EN ZIJN VIER OORZAKEN

IEDEREEN weet, tenminste vanuit het gebruik ervan, wat de menselijke wetenschap inhoudt... Hoe zij de verschijnselen waarneemt dankzij de vijf zintuigen, geholpen door krachtige instrumenten. Hoe zij door waarneming, die onze voorouders « gezond verstand » noemden, tot een onderscheid komt van de afzonderlijke elementen, die ze beoogt te beschrijven in hun blijvende werkelijkheid. Hoe ze zich vervolgens inzet om methodisch, door abstrahering, er de essentie en de wetmatigheid van te begrijpen, tot een volmaakt inzicht toe... als dit mogelijk is !

Aristoteles heeft eens en voorgoed de vier oorzaken beschreven waardoor we toegang krijgen tot de hele werkelijkheid van elk voorwerp. Deze oorzaken zijn : de stofoorzaak, de vormoorzaak, de werkende oorzaak en de doeloorzaak. Eens deze oorzaken ontdekt en gedefinieerd is de geest voldaan.

Dit is het patroon dat we tot op de dag van vandaag gevolgd hebben in onze « sindonologie » of wetenschap van de Lijkwade van Turijn. Dit voorwerp van wetenschappelijke studie hebben we onderzocht met de geoefende ogen van dokter Pierre Mérat. We hebben met de oren van broeder Bruno vernomen hoe het nieuws over de vermaardheid ervan zich van plaats tot plaats en door de eeuwen heen heeft voortgeplant. We hebben het geroken en geproefd door de analyses van de biochemici van de STURP, die er alle samenstellende elementen hebben uit afgezonderd. We hebben het aangeraakt, betast met de handen en de apparaten van de fysici en experten die er alle wederwaardigheden van gereconstrueerd hebben. Door uiteindelijk deze talloze empirische gegevens aan elkaar te koppelen hebben we een nagenoeg complete inventaris opgemaakt van de kenmerken van het Voorwerp.

Zijn **“ stof ”** werd, na heel wat analysewerk en enkele harde betwistingen en zelfs heftige woordenwisselingen, definitief vastgelegd. Het is een stuk linnen met vlekken van menselijk bloed en met brandsporen van verschillende intensiteit, gaande van lichte, wijd verspreide verschroeiing tot verkoling door toedoen van vuur. Er is niet het minste spoor van schilderwerk.

Zijn **“ vorm ”** of anders gezegd zijn eenheidsstructuur waarmee de geest zich een totaalbeeld vormt, is vanzelfsprekend die van een lijkwade die

een gewond menselijk lichaam heeft omhuld ; dat lichaam heeft de lijkwade bevlekt met zijn afdrukken vooraan en achteraan en met de bloedsporen van zijn wonden.

Wanneer men de geschiedenis betrekt bij de natuurwetenschappen probeert men het voorwerp te identificeren en het te verbinden aan andere in tijd en ruimte verspreide voorwerpen, ten einde tot een definitie te komen. Wanneer we in een computergeheugen al onze geschiedkundige kennis zouden stoppen, dan beantwoordt de signalementskaart van de « Man van de Lijkwade » met een waarschijnlijkheidscoëfficiënt die aan de zekerheid grenst aan die van Jezus van Nazareth, aan wie het weefsel trouwens altijd werd toegeschreven.

De **werkende oorzaak** lijkt dan eenvoudig te bepalen : het lichaam van Jezus van Nazareth dat vóór de graflegging, dood en bloedend, in dit weefsel gewikkeld werd en er vervolgens werd uit weggenomen vóór de ontbinding, levert de algemene verklaring voor die lichaamsafdrukken en bloedvlekken.

De **doeloorzaak** is bijgevolg heel prozaïsch. De lijkwade had de bedoeling de dode volgens het gangbare gebruik te begraven ; vervolgens heeft men hem, om een reden die ons ontgaat, uit deze lijkwade weggenomen om hem op een andere manier te begraven of hem te doen verdwijnen... Tenzij Hij er zichzelf uit bevrijd heeft door zijn Verrijzenis ! En zijn volgelingen bewaarden dit linnen.

Gedurende negentien eeuwen heeft de sindonologie zich beperkt tot deze eerste etappe van een empirische kennis en een geloofwaardige uitleg, die niet systematisch noch kritisch was... Maar sinds 1898 heeft de wetenschappelijke bestudering een groot aantal details blootgelegd die deze al te eenvoudige en algemene hypothesen spaak lieten lopen. Naarmate de beschrijving van de materie en de vorm van het Voorwerp zich verfijnde en complexer werd, is de juiste bepaling van de werkende oorzaak en de doeloorzaak steeds problematischer, om niet te zeggen onmogelijk.

DE SINDONOLOGIE VOOR EEN ONMOGELIJKE OPDRACHT

Alle ernstige wetenschappers willen ertoe komen de **auteur** van deze afdrukken te identificeren en zijn **procedé** te ontdekken, om uiteindelijk zijn **bedoeling** te achterhalen.

Welnu, de onderzochte en geïnventariseerde details van de afdrukken van het lichaam en van de bloedvlekken vormen op zichzelf en door hun gelijktijdigheid een onoverkoombare hindernis in het normale kennisproces van de gevolgen naar de oorzaken toe. De Lijkwade vormt op zichzelf een « mysterie », dat niet vatbaar is voor enige verklaring door middel van gekende, natuurlijke oorzaken – en zelfs niet van ongekende oorzaken, want wat men erover weet zou de tussenkomst veronderstellen van krachten die wetten volgen welke totaal tegengesteld zijn aan diegene die onze wetenschappen al met zekerheid hebben vastgelegd.

Enkele voorbeelden. Iemand die al een tijd dood is, straalt geen warmte uit die in staat is zijn lijkwade te doen oxideren, zelfs niet indien hij gebalsemd is. Of nog : een liggende figuur laat geen haast etherische sporen na op het linnen dat hem omhult. En men maakt hem uit dit linnen, dat aan hem kleeft door het bloed van zijn wonden, niet los zonder de klonters te beschadigen en de vezeltjes van de stof, hoe miniem ook, los te trekken. En ook dit nog : het is onmogelijk, met welk middel ook, gekend of ongekend, het precieze en scherpe beeld van zijn anatomie op het linnen te projecteren in een perfecte driedimensionaliteit en volgens een straling in één enkele richting, terwijl dit linnen toch rondom het lichaam gewikkeld is !

Elke natuurlijke hypothese loopt op één of andere wijze mank, we hebben het voldoende aangetoond : tussen de vereisten gesteld door de honderd-en-een geïnventariseerde details en de mogelijkheden die de vermeende oorzaken insluiten, duiken steeds doorslaggevende onverenigbaarheden op. Zou het om een schilderij op doek gaan ? Neen. Een gewreven afdruk verkregen van een standbeeld ? Evenmin. De afdruk van een menselijk lichaam met doornen gekroond, gegeseld, gekruisigd, van het kruis genomen, dood en bloedend in dit stuk linnen gewikkeld ? Eveneens onmogelijk, ook al zou hij zelf, om aan alle voorwaarden gesteld door het Voorwerp te voldoen, verrezen zijn en zo meer gelijken op een engel dan op een mens.

DE ULTIEME PROCEDURE : HET BEROEP OP DE GETUIGEN

Zouden de wetenschappers, nu ze met hun mond vol tanden staan, zich durven beroepen op hekserij, het bedrog van monniken uit de middeleeuwen « die tot alles in staat waren » [sic !], het « paranormale », een kracht X... die nog niet gekend is ?!

Broeder Bruno, die zelf trouw blijft aan de duizendjarige katholieke traditie, suggereert om eenvoudigweg een beroep op de getuigen te doen. Men zou daarbij moeten luisteren naar alle personen die verklaren met kennis van zaken te spreken – hetzij door zelf verworven kennis, hetzij door de traditie – over de unieke Gebeurtenis waarvan het Voorwerp de mysterieuze sporen bewaart. Men zou elk document in overweging moeten nemen dat er van dichtbij of van ver mee te maken heeft. Welnu, dan zal alles onmiddellijk zijn beloop kennen zoals het hoort. Want de getuigen zullen bij de eerste oproep toestromen en de documenten zullen in overvloed voorhanden zijn !

Om maar te spreken over de ooggetuigen, ze zijn talrijk en ze zijn geloofwaardig. Velen waren hoogstaande persoonlijkheden, velen getuigden met

inzet van hun leven van wat ze gezien, gehoord of aangeraakt hadden, wanneer het voldoende zou geweest zijn hun woorden terug te trekken om te ontsnappen aan de folteringen en aan de meest gruwelijke dood.

En wat zeggen ze in hun getuigenissen die tot op heden met godsdienstige eerbied door hun volgelingen bewaard werden ? Zeer eenvoudige dingen. Dat ze weten wie de koper van de lijkwade was, dat zij nieuw was, zonder enige vlek ; wie de Gekruisigde was die ze er in legden, waar en wanneer deze overhaaste omhulling met een lijkwade plaatsvond. En hoe ze dit linnen terugvonden, op de eerste dag van een nieuwe week toen ze zich naar het graf begaven om over te gaan tot het begrafenisritueel en tot een normale graflegging. Maar de lijkwade van Christus bevatte niet langer het lichaam dat zij omhuld had.

Het graf werd bewaakt door soldaten en was verzegeld in opdracht van de hogepriesters. Als zich dus op de lijkwade duidelijke vlekken aftekenen van bloed en van andere stoffen, zelfs stof van de wegen, dan konden die slechts ontstaan, getekend of afgedrukt zijn door het lichaam dat er « drie dagen » in lag...

Wat Hem, Jezus van Nazareth, betreft : ze zagen Hem opnieuw levend terug, maar in een andere toestand. Ze kregen van Hem, zoals ze het verhalen en getuigen in hun Evangelies en andere geschriften, overtuigende bewijzen, herhaaldelijk en op verschillende manieren, van de volle fysische werkelijkheid van een tot het leven teruggekeerde man, overwinnaar van de dood en triomferend, die aldus volbracht wat Hij hun aangekondigd had.

Maar wat de verschijningen van de verrezen Christus aan zijn leerlingen betreft, dat is een ander « probleem » dat eigenlijk losstaat van het sindonologische probleem. Dit laatste wordt volledig opgehelderd door de verklaring van de getuigen. Als iemand dat linnen " bezoedeld " heeft, dan is het enkel Jezus van Nazareth en wel gedurende het tijdsinterval dat zijn lichaam erin gewikkeld was, in de duisternis en de kilte van het graf. Het kan niemand anders zijn. Het was ongetwijfeld omwille van dit bloed en deze buitengewoon bijzondere vlekken dat de christenen het begrafenislinnen bewaard hebben als een heilige relikwie, uit vrees dat het weggenomen en onteerd zou worden door de goddelozen die Hem ter dood hadden gebracht.

HET MIRAKEL LEIDT TOT HET MYSTERIE

Zo ziet het normale, onvermijdelijke resultaat van het sindonologische onderzoek eruit. Broeder Bruno geeft er onvermoeibaar het bewijs van, in talloze conferenties jaar in, jaar uit, opboksend tegen de kwade trouw van de geleerden die beducht zijn (en terecht !) dat de hele Zaak weer actueel zou worden van zodra ze zouden reageren. En hij moet ook het hoofd bieden aan een geestelijkheid die liever haar toevlucht zoekt in een volledig subjectief geloof in plaats van de risico's te accepteren van de wetenschappelijke controle van gebeurtenissen die aan de basis liggen van onze godsdienst.

Nochtans wordt deze relatie van oorzaak-gevolg, die logisch en dwingend is, door de wetenschap opgelegd volgens haar eis tot absolute rationaliteit : een relatie tussen enerzijds de **Gebeurtenis**, gekend en ten overvloede gestaafd door de meest systematische en kritische geschiedkunde en anderzijds het **Voorwerp** dat door de fysica, de chemie en de biologie ten dele beschreven en verklaard wordt.

Dit verband tussen wetenschappen en geschiedenis, tussen empirische observaties, de rede en historische getuigenissen, loopt uit op een zodanig voldoening gevende conclusie dat het mysterieuze Voorwerp zijn integrale verklaring moét vinden in de Gebeurtenis, die langs andere wegen en voorafgaand aan het diepgaande onderzoek gekend is. En op haar beurt vormt de H. Lijkwade een onverwachte en beslissende bevestiging van de waarheid. Ja, de H. Lijkwade bevestigt de Evangelies in alles wat te maken heeft met de dood van Jezus van Nazareth en zijn begrafenis, evenals zijn glorievolle Verrijzenis, als men tenminste (zoals alles uitnodigt om het te denken) aanvaardt om aan deze buitengewone Man, op grond van de details van zijn lijkwade, machten toe te kennen die niemand van de gewone stervelingen ooit gehad heeft of zal hebben.

HET MYSTERIE VERKLAART HET MIRAKEL

Betekent dit dat de geleerden zich zullen laten overtuigen door de uitleg die de geschiedenis aanbrengt voor het mysterie van de H. Lijkwade ? Niets is minder zeker. De inmenging van bovennatuurlijke krachten geeft voor velen aanleiding tot twijfels en verzet in de mate waarin iemands metafysische en religieuze overtuigingen, dus de grote morele oriëntaties van zijn leven, hierdoor het risico lopen ondersteboven gekeerd te worden...

En toch ! De zuivere wetenschap heeft het gehaald op de gevoelens en de wil. De oproep tot getuigen heeft toegelaten alle duistere punten op te helderen. Het is niet meer mogelijk op de stappen terug te keren, opnieuw oplossingen aan te brengen waarvan de onjuistheid aangetoond werd. Doen alsof men van niets weet of zonder motief het antwoord van de getuigen, dat klaar en duidelijk is, verwerpen uit eigenzinnig rationalisme is antiwetenschappelijk en absurd. Men moet dus vasthouden aan de uitleg van de apostelen van Christus en op deze enige solide basis proberen om tot een oplossing van de laatste moeilijkheden te komen.

Deze kunnen herleid worden tot slechts enkele dingen. De stofoorzaak is sinds lange tijd volledig gekend. De vormoorzaak is het bijna helemaal, wanneer men gezegd heeft van het Voorwerp dat het de lijkwade van Jezus was, die de sporen van

zijn bloedig Lijden en van zijn dood op het Kruis bewaart. En van daaruit is het eenvoudig om de werkende oorzaak te bepalen : het Lichaam dat zijn afdruk nalaat... Wat nog niet verklaard is, bestaat uit twee of drie details :

Primo, de toestand van " gewichtloosheid " van dit Lichaam, die door de afdruk van de rugzijde gesuggereerd wordt – zo weinig nadrukkelijk als die is, als iets etherisch – vormt een fascinerend mysterie. Toch is er een experiment uitgevoerd door Jackson, Jumper en Ercoline van de STURP, in 1981, dat vraagtekens zet bij die gewichtloosheid : het met de VP8 gereconstrueerde beeld van de Man van de Lijkwade lijkt te wijzen op een zekere afplatting van sommige zones onder het lichaamsgewicht (John H. Heller, *Report on the Shroud of Turin*, Boston, 1983, p. 208).

Secundo, de losmaking van het lichaam uit zijn lijkwade, zonder ook maar één bloedklontertje te beschadigen, vormt met grotere zekerheid een onoplosbaar probleem voor de specialisten. Alleen de idee van een « dematerialisatie » van het lichaam zou een weg kunnen openen naar de verklaring van dit andere mysterie. De « verrijzenis » waarvan de evangelisten sommige uitwerkingen hebben bemerkt op de nieuwe toestand van het aardse lichaam van Jezus, zou er de volmaakte oplossing voor geven... als we wisten wat ze is !

Tertio, de intentionele warmte-uitstraling van de Lijkwade, waarvan het resultaat nu door allen gekend is – die driedimensionale beeltenis, de analogie ervan met een fotografisch negatief – is tot slot een onverklaarbaar en verbluffend feit. Indien dit het enige « detail » zou zijn waarover heel de wetenschap struikelt, zou het volstaan om de evidentie van het mirakel te bevestigen. Want deze afdruk van zijn dode lichaam en in het bijzonder van zijn Gelaat is zo volmaakt dat fysisch toeval totaal onwaarschijnlijk is. Dit alles veronderstelt een intelligentie, een wil en een fysische macht, of met andere woorden een almacht, die helemaal niet terug te brengen is tot de natuurlijke krachten in het algemeen, laat staan tot die van een lijk, gekneveld en opgesloten in een graf.

Hier ligt de oplossing, veeleer dan te blijven hangen bij de pedante onwetendheid van hen die beseffen dat dit geen mensenwerk is en tegelijk weigeren het te beschouwen als Gods werk. Deze conclusie, die we voor onszelf trekken, wordt bijgetreden door het getuigenis van de personen die het graf leeg hebben aangetroffen en aan wie de verrezen Jezus levend is verschenen. **Hij is het namelijk, Jezus Christus, die deze beeltenis van zichzelf uitgedacht en gewild heeft en die ze vervaardigd heeft met gecontroleerde energie uit zijn eigen lichaam op het moment van zijn Verrijzenis.**

Zijn tot het leven terugkerend lichaam moet dus als de ware werkende oorzaak beschouwd worden van het door de sindonologie erkende mirakel. Want de daad van zichzelf uit de dood te doen opstaan is veel groter, onmetelijk groter, dan die van zich te bevrijden uit zijn windsels en op zijn lijkwade het bliksemende spoor na te laten van zijn overgang, van zijn " Pasen " : een authentieke afdruk van een onvergelijkbare perfectie.

HET LAATSTE WONDER VAN HET EVANGELIE

Het mirakel, wetenschappelijk vastgelegd, leidt naar het mysterie en het mysterie verklaart op zijn beurt het mirakel. Zo wordt ons uiteindelijk de passende doeloorzaak onthuld van het Voorwerp dat we bestuderen, tenminste op voorwaarde te geloven in Zijn woord : nadat Hij het aangekondigd had tijdens zijn leven hier op aarde, heeft Hij als eerste het wonder verricht van zichzelf te doen verrijzen ; en bijkomend heeft Hij een tweede wonder verricht, veel bescheidener en onverwacht, namelijk het achterlaten op zijn lijkwade van het afgedrukte bewijs van zijn Verrijzenis, " als eeuwige herinnering ".

Ja, de spontane verrukking van het hart meer nog dan de logica van de wetenschappelijke redenering geeft aan de geleerden zowel als aan de gewone mensen de zekerheid dat Jezus dit gedaan heeft om ons te overtuigen van zijn goddelijk Wezen en van zijn zending in de wereld, opdat we door zijn genade de weg van bekering en van het eeuwige leven zouden opgaan.

Zó ziet de christelijke apologetische argumentatie eruit, waaraan men een heel leven kan wijden ! Vanaf Sint-Paulus tot aan onze broeder Bruno vandaag, en aan zijn te weinig talrijke gelijken, behelst deze bewijsvoering een rigoureuze wetenschap waarvan het onderzoek moet leiden naar het meest geheimvolle kerngebeuren dat aan de basis ligt van de Kerk van Christus. Einddoel moet zijn om er tenslotte de betekenis en bestaansreden van aan te geven die door God aan de mensen geopenbaard is omwille van hun heil.

Wij leven in de blijde en aanstekelijke zekerheid dat geen enkele andere oplossing bestaat of kan opduiken dan die van het katholieke geloof. Dit geloof strookt zo goed met de documenten die we in deze studie aangereikt hebben en met de wetenschappelijke argumenten die we uiteengezet hebben, dat uiteindelijk elke mens van goede wil zich er zou moeten bij aansluiten. Het algemene enthousiasme dat door onze voordrachten bij de toehoorders gewekt is, bewijst nogmaals dat de H. Lijkwade datgene bewerkstelligt waarvoor ze – niet door mensenhanden – gemaakt is : om de wereld aan te steken met de liefde van Jezus Christus, gestorven en begraven, **de derde dag verrezen en gefotografeerd voor de redding van de wereld.**

VAN DE WETENSCHAP TOT DE LIEFDE

De sindonologie onderscheidt zich van alle andere wetenschappen en stelt er zich lijnrecht tegenover op door één enkel aspect. Inderdaad, alle wetenschappen nemen als te bestuderen voorwerp

een type, een soort, een of andere kracht uit de natuur en proberen er de definitie en de wetten van vast te leggen via honderd bijzondere gevallen die dadelijk vergeten zijn. Aldus hangt de H. Lijkwade af van vele wetenschappen, maar alle halen ze haar uit haar verheven isolement van heilige relikwie om haar te reduceren tot gekende reeksen van algemene en banale voorwerpen : stof, bloed, brandsporen, koolstof enz.

De sindonologie daarentegen is niet bezig met het bestuderen van reeksen voorwerpen om er universele wetten uit af te leiden, maar houdt zich slechts bij één enkel Voorwerp, waaraan ze haar naam ontleent. Dit beschrijft en doorzoekt ze in alle aspecten, in alle onderdelen, tot de kleinste toe, door een beroep te doen op alle wetenschappen die haar kunnen helpen om tot een beter inzicht te komen. Ze gaat dus, in tegenstelling tot alle andere disciplines, van het algemene naar het bijzondere en doet zo een rijkdom aan kennis op over haar uniek en fascinerend Voorwerp. De andere wetenschappen lopen warm voor algemene ideeën, universele wetten en theorieën. De sindonologie heeft slechts aandacht en verering voor de H. Lijkwade, waarmee ze alles verbindt zowel op aarde als in de Hemel.

Broeder Guarino Guarini, een 17de-eeuwse architect, ontwierp de indrukwekkende koepel boven de kapel van de H. Lijkwade in de Dom van Turijn. Die koepel, opgebouwd met zeshoeken die naar boven toe steeds kleiner worden en een bekronende lantaarn, is een architectonisch meesterwerk. Essentieel is de kleurensymboliek. Onderaan overheerst het zwart van de dood ; daarna wordt het marmer steeds lichter en stroomt het licht binnen naarmate de koepel omhoog rijst : het licht van de Verrijzenis ! Toch besloot " men " in de jaren 2000 om de " ontmaskerde " Relikwie niet meer in deze kapel onder te brengen, die ervoor gecreëerd was, maar in een doodgewone zijkapel van de Dom...

Met onze voordrachten hebben we dus nog maar de eerste etappe afgesloten van het sindonologische onderzoek. Ze bestond erin het Voorwerp wetenschappelijk te bepalen. We zijn hierin geslaagd, het heeft ons onrustig verstand voldoening gegeven. Dit mysterie is er niet langer één vermits we er de vier oorzaken van kennen ; en zelfs als een of andere oorzaak onder het statuut van een mirakel of iets goddelijks valt, dan is ze nog gekend !

Maar nu zou de tweede etappe moeten aanvangen. Deze volgt een betere weg, namelijk die van de synthese na de analyse, die van de terugkeer naar het Voorwerp zelf dat we onder onze ogen en onder onze vingers hadden en dat langs zovele kanten belicht werd, in zijn onvergelijkbaar en wonderlijk mysterie. Men zou nu de rede het zwijgen moeten opleggen, verhinderen dat de geest naar alle richtingen vlucht op zoek naar gelijkenissen en verschillen met andere dingen of gebeurtenissen in de geschiedenis, om enkel te focussen op de Relikwie van de gekruisigde en verrezen Jezus.

Deze stille en vreedzame aanschouwing brengt de geest, in eerste instantie, in de war. In plaats van wetten op te stellen of te verifiëren die het Voorwerp banaliseren, in plaats van « klare en duidelijke ideeën » – o Descartes ! – gaat het om een zoeken naar de existentiële, esthetische, liefdevolle intuïtie, naar de « verwarde, maar overweldigende » openbaring waarover Sint-Jan van het Kruis spreekt. Van alle dingen die in zich enig spoor van hun Schepper dragen (en hier op aarde is er geen enkel dat daarvan vrij is) spreekt de volkomenheid die ze tonen voor de aan God gewijde ziel zo sterk van Hem, dat het liefhebbende schepsel door één enkele blik of aanraking doordringt tot de Waarheid, de Schoonheid, de Goedheid, de Glorie van de goddelijke Minnaar die hem uitnodigt tot vurige omhelzing. Dit geldt bij uitstek voor de H. Lijkwade.

Laten we in stilte deze heilige en bijzondere Relikwie aanschouwen. Laten we vanuit onze aandachtige herinnering alles naar boven komen wat we over haar geleerd hebben. Elk van de onderscheiden wetenschappen brengt zijn deel van het licht aan. Doordat ze elkaar verrijken lijkt het alsof de Afbeelding leeft, het Bloed vloeit, het Lichaam zich beweegt, net zoals plaatsvond tijdens de meest opzienbarende Gebeurtenis in de wereldgeschiedenis, op de grens tussen de tijd van de dood en de tijd zonder einde van de Verrijzenis.

Jezus, in deze Lijkwade neergelegd op het ogen-

blik van zijn dood, draagt daarvan nog de schokkende stigmata. Maar tegelijkertijd maakt Hij zich er voor eeuwig uit los, waarbij Hij de onuitwisbare tekenen achterlaat van zijn nieuwe glorie en ons tot getuigen daarvan aanstelt. Laten we begrijpen, aanschouwen, aanbidden...

MYSTIEKE SINDONOLOGIE

Als eerbewijs aan broeder Bruno Bonnet-Eymard, een echte geleerde en een echte mysticus

Waarom dit ongewone eerbetoon ? Omdat broeder Bruno de enige Franse sindonoloog is die een oprechte geleerde en tegelijkertijd een vurige mysticus is, waarbij die competentie en die liefde elkaar wederzijds ondersteunen om de directe weg te banen naar de hoogten van een nieuwe Thabor. Men moet goed beseffen dat de anderen, die nauwelijks geleerden zijn en geen mystici, zwijgen over zijn werk en weigeren hun kar uit de sporen te halen waarin ze nu al zoveel decennia vastzit.

VALSE WETENSCHAP VAN VALSE MYSTIEKERS

Erbarmelijke fouten ! De eerste fout houdt in zich te verschansen in het gemeenschappelijke woordgebruik van de synoptici en dus voortdurend te spreken over " de lijkwade ", met kleine letter, terwijl de kostbare Relikwie sinds mensenheugenis wordt aangeduid als de H. Lijkwade. Ze zijn er zeker van dat het door Sint-Jan gebruikte woord « soudarion » van het Latijn *sudarium* komt en een zakdoek aanduidt, een klein doekje om het zweet af te wissen. En hop, daar vinden ze iets uit wat verschilt van « sindon » of lijkwade : het *soudarion* is dan een strook linnen die bovenop het hoofd van Jezus dichtgeknoopt werd en waarvan ze een kinverband maken, zoals eertijds bij oude mannen die een aanval van tandpijn hadden ! Verschrikkelijk !

En ze vieren hun ziekelijke fantasie verder bot met een tweede fout : ze vinden " lijkuitwasemingen " uit en denken dat het zweet, de urine, de ammoniak bevattende dampen van het lichaam in ontbinding reageren met de mirre en de aloëhars van de balseming ; zo ontstaan dan vieze gele verkleuringen op dit « onbevlekte » linnen. En deze zouden slechts zichtbaar worden na twintig of veertig jaar, op dezelfde wijze als de gele verkleuringen die ze op hun slecht gewassen hemden hebben vastgesteld als gevolg van hun zweet van de vorige zomer ! Dit is de « vaporografische theorie », de enige die ze dulden om de lichaamsafdrukken te verklaren. Vignon die deze theorie eerst onderschreef, verwierp ze nochtans in 1939, vijftig jaar geleden...

Hier bovenop komt een derde fout. Ze stellen zich de verrijzenis voor als een plotse en totale dematerialisatie : het « lijk » verdwijnt en het linnen zakt in elkaar. Een vers uit Sint-Jan (20, 7), dat ze pertinent verkeerd vertalen, voedt hun verbeelding ; ze schrijven in hun boeken over het schrikwekkende schouwspel van dat fameuze kinverband, nog altijd verborgen in de lijkwade, op zijn plaats, dat vaag zijn vorm en zijn grote knoop bewaart en een monsterachtig uitsteeksel vormt. Het zou dit uitsteeksel zijn dat de apostel zou ontroerd hebben... « en hij zag en geloofde » (20, 8) !

En dan maar blijven zeuren over het in het linnen neergelegde lijk om er beter de natuurlijke uitwasemingen van te doorgronden. Want ja, Jezus is voor hen werkelijk dood en meer dan dood, in staat van ontbinding. Hun chemie staat er bol van. Hun " gedematerialiseerde " Jezus is natuurlijk perfect toegankelijk voor de charismatische ervaring. Maar wat met de H. Thomas die de verrezen Heer betastte, wat met Maria-Magdalena die Hem omknelt totdat Hij haar verzoekt « Hem niet langer vast te houden » (Jo 20, 17 ; wat ze vertalen als « Raak me niet aan ! ») ? Hij gaat vervolgens op weg naar Emmaüs en, hoogtepunt van lichamelijkheid, gebruikt wat voedsel om aan de zijnen die nog ongelovig zijn te bewijzen dat hij geen spook is...

Zo miserabel is het gesteld met de Franse sindonologie, vastgeroest als ze is in haar wetenschappelijke fouten, over heel de lijn ! En anderzijds verloren in haar zeepbellen van charismatische beuzelarijen. Onnodig namen te noemen. Ze hebben hun incompetentie en sentimentaliteit de afgelopen jaren overal ten tonele gevoerd en vandaag proberen ze hun slappe theorieën en hun onzeker geloof aan te passen aan de laatste kerkelijke richtlijnen over de zgn. « vervalsing van de 14de eeuw », die weliswaar een « eerbiedwaardige icoon » blijft voor het bedrogen gepeupel.

DE LAATSTE VERSCHIJNING VAN JEZUS

Laten we broeder Bruno volgen in zijn reconstructie van de Verrijzenis, op basis van het relaas van de lievelingsapostel van Jezus. De H. Lijkwade is er de projectie van, scherp, klaar, aangrijpend. Alsof Hij voor ons dat unieke moment wilde doen herleven waarop alles fundamenteel veranderd is, van de dood naar het Leven, van de vernedering naar de Glorie.

Bekijk deze lijkwade van fijn linnen, " zonder vlek ", waarin ze zijn bebloed Lichaam neerleggen. Het is de *soudara* van Jezus, naar analogie met die waarmee Mozes zich bedekte toen hij weer afdaalde van de Sinaï, « *het gelaat stralend door de schittering van de Glorie van de Aanwezigheid van Jahweh* ». Zo moest volgens Sint-Jan, van wie broeder Bruno het vernomen heeft, de Glorie van de op het kruis verheven Jezus onder een gelijkaardige sluier verborgen worden voor de ogen van de mensen, maar slechts een ogenblik.

Op het Congres van Bologna in 1981 hield onze broeder een voordracht met de sprekende titel : *Het " soudarion " van Johannes, negatief van de goddelijke glorie.* Maar het was wachten tot 1988 toen een befaamde professor in de Letteren, René Robert, hulde bracht aan zijn « intuïtie » en « poging om

de traditionele exegese over de Lijkwade van Turijn af te brengen van haar vastgeroeste visie » (*Du suaire de Lazare à celui de Jésus*, *Revue thomiste*, juli-september 1988, deel 88, nr. 3, pp. 410-420).

Dit weefsel of *sindon* is rond hem gewikkeld als een lijkwade, maar hij heeft het enkel als *soudara* gewild, als een sluier die zijn glorie onttrekt aan de ogen van zijn ontrouwe volk en die Hij nu gaat afleggen. Hij maakt er een beeldplaat van waarop Hij heel zijn lichaam zal weergeven, naakt, toegetakeld, herkenbaar aan duizend details – én zijn goddelijk Gelaat. Sint-Jan heeft dit ongetwijfeld opgemerkt en begrepen. Maar minder goed dan wij sinds in 1898 het fotografische negatief voor het eerst " verscheen " voor de verbaasde ogen van amateurfotograaf Secondo Pia !

« **Ecce homo !** » Ziedaar de Mens. Hij is groot, atletisch, met volmaakte verhoudingen. Onze blik, die zich verwondert over zijn totale naaktheid, klimt op naar het Gelaat, bewondert er de sereniteit en verhevenheid van. Overweldigende en verwarrende indruk, onuitsprekelijk door de intensiteit en rijkdom ervan. Wie zijt Gij toch, Heer van een onvergelijkbare glorie ?

Hij laat zichzelf zien door dit laatste en meest treffende mirakel als men bedenkt dat hierdoor honderden miljoenen, miljarden mensen beroerd zullen worden tot aan zijn glorievolle terugkeer om iedereen te oordelen... De Amerikaanse wetenschap sluit zich aan bij de mystieke intuïtie van Sint-Jan. Sommigen spreken van de « flash » van de Verrijzenis, anderen – die onze broeder Bruno van meer nabij volgt – van de stralende Glorie van de Heer sinds zijn ontmoeting met God, zijn Vader, in de extase van zijn H. Offer. Daar verkreeg Hij alle genade, op de eerste plaats om terug te keren in zijn Lichaam, het terug te doen opwarmen en herleven en meer nog, onvergelijkbaar veel meer, het een transfiguratie en metamorfose te laten ondergaan. Denken wij aan de cocon en de vlinder. Sint-Paulus zegt dat Hij overging van zijn aardse naar zijn hemelse gedaante (1 Kor 15, 48).

Wat er toen gebeurde, was zijn wil. Ongetwijfeld omdat de normale fysisch-chemische uitwerkingen van elke komende verrijzenis er zo zullen uitzien... Maar veel meer nog, intentioneel, opdat wij het van generatie tot generatie zouden zien tot aan het einde, door ons als getuigen te nemen van zijn nieuwe Glorie. Opnieuw tot leven gekomen heeft het Lichaam zich door onderlinge splitsing van moleculen ontdaan van zijn gestold bloed, van die haltervormige vlekjes die men nog ziet rond elke inslag van de geselstok of rond elk bloedpropje, en van het stof van de wegen. Van de draden en vezeltjes van het linnen waaraan Hij op dat ogenblik vastkleefde, heeft Hij niets gebroken, gescheurd, gekreukt.

Het is vanuit die nieuwe toestand, als van gewichtloosheid – ja, ik blijf er aan vasthouden ! – en nog in de horizontale positie van zijn graflegging, dat Hij een daad van volmaakte liefde gesteld heeft voor ons en omwille van ons heil. Vanuit alle cellen van zijn lichaam, door zelfstandige beheersing van zijn energie, heeft Hij miljoenen stralen van licht en warmte in parallelle, verticale bundels aan rug- en voorzijde op het miraculeus gestrekte linnen geprojecteerd. Deze stralen hebben voor altijd, onuitwisbaar, zijn beeltenis op dit weefsel vastgelegd.

« Voor wat het Aangezicht betreft », schrijft Vignon, « is de precisie van de weergave het gevolg van het feit dat de brandende lichtstralen er de trekken haarfijn van geanalyseerd en gebeeldhouwd hebben... Een zo precies werk dat de fotografische weergaven met zwarte achtergrond ons toelaten om de kracht van de realisatie en de doordringendheid ten volle te waarderen. Het is echt bijna een portret. Het portret van een dode ? Ja, van een dode, maar één die in zich een wil en een leven bewaarde » (Paul Vignon, *Le Saint Suaire de Turin*, 1939). We kunnen het niet beter formuleren.

Daarop verliet Hij het graf en viel de lijkwade op de grond... Wel neen ! Jezus deed alles zorgvuldig. Volgens een routinehandeling heeft Hij zijn lijkwade " opgerold ", zoals Hij op reis met zijn deken deed, en haar zodanig neergelegd dat zijn apostelen haar onmiddellijk zouden terugvinden. « En zich vooroverbuigend bemerkte hij [*Sint-Jan spreekt over zichzelf*] de daar achtergebleven windsels ; hij ging echter niet binnen. Nu kwam ook Simon Petrus achter hem aan, ging het graf binnen en onderzocht de daar achtergebleven windsels en de Lijkwade die op zijn Hoofd gelegen had en die nu niet meer bij de windsels lag, maar apart, opgerold op een bepaalde plaats » (Jo 20, 5-7, volgens de vertaling van broeder Bruno).

De mystieke ziel houdt niet op zowel de dood als het leven te aanschouwen die bijna in dezelfde mate over dit naakte Lichaam zijn verspreid, en bij uitstek op het H. Gelaat met levende lippen en gesloten ogen. Het is zoals bij de bestudering van de Griekse Schijfwerper en de volmaaktheid van zijn onbeweeglijke, maar toch reeds op gang gekomen worp : het Lichaam van Christus doet zich aan ons voor op het moment van zijn ogenblikkelijke overgang van de ene naar de andere toestand, maar meer de overgang van de dood naar het Leven dan van het leven naar de dood.

De Beeltenis drukt uit wat Hij was, is en zal zijn op de dag van het Oordeel : het « **teken van tegenspraak** » voor « **de openbaring van de harten** ». Zijn naaktheid is voor de enen teken van misprijzen en afkeer, maar voor anderen is zij een verwijzing naar de Liefde en de totale gave in het lijden van een verlossing brengend offer. Zijn Gelaat is streng voor hen die Hem gekruisigd hebben en nog altijd kruisigen, omdat het hun de toorn aankondigt van de terecht geïrriteerde, rechtvaardige Rechter als ze zich niet bekeren. Maar het is zacht, nederig, vriendelijk voor de zuiveren van hart en voor de kinderen die reeds door het te aanschouwen geloven dat ze in waarheid God zien, van aangezicht tot Aangezicht.

OVER HET «FILIOQUE»

VOOR de Griekse christenen komt de H. Geest voort uit de Vader, net als de Zoon. De Vader verwekt de Zoon en uit de Vader komt de H. Geest voort. Toen de westerlingen in de achtste eeuw, ten tijde van Karel de Grote, in hun Credo begonnen te zingen dat de H. Geest uit de Vader én de Zoon voortkomt – « *qui ex Patre Filioque procedit* » deed dit *Filioque* de Grieken in woede ontsteken. In feite hadden ze toen al een zeer schismatieke houding ten opzichte van de Latijnen, voor wie ze enkel verachting koesterden. Ze zeiden dat het een ketterij was om te beweren dat de H. Geest zowel uit de Vader als uit de Zoon voortkomt. De afgescheiden Oosterse kerken zeggen dat vandaag nog altijd.

Hooguit zouden ze willen toegeven dat de H. Geest uitgaat van de Vader via de Zoon. Ze vergelijken het met een pijl : de Vader verwekt de Zoon en via de Zoon straalt Hij de H. Geest uit. Maar de Zoon is dan slechts een tussenpersoon en dat is ontoereikend. Wij, katholieken, zeggen dat de Vader de Zoon voortbrengt en dat de H. Geest uit beiden voortkomt ; dat vormt een driehoek.

We moeten wel opletten voor een verkeerde theologie, een gangbare dwaling, zonder iemand dat kwalijk te nemen, want het is een manier van spreken die van generatie op generatie wordt doorgegeven... Het is geen ketterij, maar een gebrekkige uitdrukking, die ruimte laat voor een ondoordachte dwaling : de H. Geest zou de schakel van de eenheid zijn tussen de Vader en de Zoon, alsof zij niet ÉÉN zouden zijn krachtens de eerste voortkoming – één en niet verenigd – één in één enkele substantie.

Het Concilie van Nicea (325) kwam tot deze definitie, waarvoor men de hele vierde eeuw lang heeft gestreden, namelijk dat de Vader en de Zoon van dezelfde substantie zijn, dat de Zoon van dezelfde substantie is als de Vader. Nog voordat men zich bezighield met het definiëren van de goddelijkheid van de H. Geest, zestig jaar later op het Concilie van Constantinopel in 381, waren de Vader en de Zoon één, zonder dat er een " koppelteken " nodig was. De H. Geest is niet het verbindingsteken tussen de Vader en de Zoon. Er is geen verbindingsteken, omdat er geen scheiding is. Er is een onderscheid tussen de Personen, er is een voortkomen van de ene uit de andere in de volmaakte eenheid van de substantie van het goddelijke Wezen.

Er wordt ook wel gezegd dat de H. Geest de " kus van de Vader en de Zoon " is. Dit is een allegorische voorstelling, maar die kan waar of onwaar zijn. Als het de kus is zoals die van echtgenoten, die tot eenheid roept, die de eenheid tot stand brengt tussen twee afzonderlijke personen die dichter bij elkaar komen en elkaar hun kus, hun liefdevolle omhelzing geven, dan verenigt de kus hen. Hier kan dat niet het geval zijn. Als er een kus is tussen de Vader en de Zoon, dan is dat om de vreugde van hun eenheid uit te drukken, maar niet hun eenheid zelf. Hun eenheid drukt zich vanzelf uit. Deze " kus " drukt dus een andere beweging uit, een andere voortkoming. Dat is wat we gaan bespreken en het is heel belangrijk.

Laten we onthouden dat de Zoon één is met zijn Vader, aangezien de Vader hem zijn hele natuur schenkt, en het is de eenheid van één en dezelfde natuur : ze zijn van dezelfde substantie (*consubstantiales* in het Latijn, *homoousioi* in het Grieks), er is dus niets tussen hen in. De Vader verwekt de Zoon. De menselijke liefde is iets heel anders : ze verenigt twee onderscheiden personen die van een *verschillende* substantie zijn.

En de H. Geest ? Op dit punt is Sint-Tomas van Aquino briljant (cf. Ia, q. 36, art. 2-4 ; q. 39, art. 7-8). Hij legt aan de Grieken uit : als we zeggen dat de Vader de Zoon voortbrengt en dat de Vader bovendien de H. Geest voortbrengt, zullen we nooit een onderscheid kunnen maken tussen de Zoon en de Geest. God is eenvoudig, God de Vader is de volmaakte eenvoud. Als er twee voortbrengingshandelingen zijn vanuit hetzelfde eenvoudige wezen, zal de H. Geest nooit meer zijn dan een andere Zoon. Maar als er twee Zonen zijn, heeft elk slechts de helft van het vaderschap, en dat klopt niet.

Thomas van Aquino stelt : om te begrijpen wat de H. Geest is, moet absoluut worden gezegd dat Hij voortkomt uit de Vader én de Zoon, want dan begrijpt men dat de nieuwheid van de H. Geest juist voortkomt uit de vereniging van deze twee goddelijke Personen, die tot eenheid is doorgegroeid. Wat gebeurt er wanneer twee personen volmaakt verenigd zijn ? Dan begrijpt men dat wat zij kunnen voortbrengen, een daad van liefde is. Zo heeft de H. Thomas een antwoord gegeven op de grootste moeilijkheid die men in de geschiedenis van de theologie is tegengekomen met betrekking tot de Persoon van de H. Geest.

De Vader en de Zoon zijn ÉÉN en uit dat ÉÉN, dat dualiteit van Personen is, ontspruit de derde Persoon van de Drie-eenheid als een adem, een vlam, een stroom van leven. Het is de Liefde. Het is de Liefde in God, het is de Liefde van de Vader en de Zoon, maar als " uitbarsting " van hun eenheid.

broeder Bruno van Jezus-Maria

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle*.
Stichter : † Abbé Georges de Nantes.
Hoofdredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.
Verantwoordelijke uitgever : L. Oorts, Heideweg 14, B-2980 Zoersel.
Abonnement voor binnen- en buitenland : € 20. Steunabonnement : vanaf € 25.
IBAN : BE37 7340 7865 9228 op naam van Godelieve Vanhooren. BIC : KREDBEBB.
Internet : http://nl.crc-resurrection.org/ – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com